

קונמרם

אאלפך חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בעכוע

תורה לשמה

תורת שעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף בעבודתה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקיישים: כוכביות [*]

סולמית [#] ->

סולמית [#] -> [מספר שיעור]

סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',

שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
ישלח בקשה במייל:

bilvavi231@gmail.com

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן ליצור קשר
עם מערכת

'בלבבי משכן אבנה'

טלפון: 052.763.8588

ת.ד. 34192 ירושלים 9134100

bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בעבוע

עבודה

בלבביפדיה עבודת ה' בעבוע..... ז

מחשבה

בלבביפדיה מחשבה בעבוע..... יט

סוגיות במחשבה בעבוע..... ס

ר"א שערים

צירוף ב-ע / ב-ו / ע-ו..... לג

קבלה

בלבביפדיה קבלה בעבוע..... לט

מילון ערכים בקבלה בעבוע..... מד

ארמית

מילון ערכים בארמית בעבועות-שלפוקין-שלבוקין-בוקיון -

מוקסיהון..... מז

מדור עבודה

בלביפדיה עבודת ה'
בעבוע

בלביפדיה עבודת ה' בעבוע

מגולה פעמים מכוסה, שכאשר האדם סוגר את פיו, שיניו מכוסות, וכאשר הוא פותח את פיו, שיניו נהיות מגולות.

ומונח כאן א"כ בדברי הגמ' שתי הגדרות ב'מבעה', בהגדרה הראשונה 'מבעה זה אדם' ומצד כך זהו ה'אדם דתיקון', האדם ששואל ומבקש וכפי שמבאר שם רש"י על המקום את מה שנאמר בלשון הפסוק "אמר שומר אתא בוקר וגם לילה" ש'בוקר' זה הגאולה לצדיקים, 'וגם לילה' זה החושך לרשעים, וע"ז נאמר בקרא "אם תבעיון בעיו" כלומר - אם תבקשו על הגאולה. וא"כ, שם 'מבעה' שהוזכר כאן זה שם של אדם שנאמר ביחס לצדיקים שמבקשים את הגאולה.

אבל לעומת כך לשי' שמואל ש'מבעה זה השן', זה נאמר ביחס ל'אדם דקלקול' שהרי לומדים את זה מהפסוק 'איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו', מעשיו שהוא 'אדם דקלקול'.

ובכללות, 'אדם דתיקון' זהו יעקב שנאמר בו (בראשית כה, כז) "איש תם יושב אהלים" ומצד כך הצורת אדם החקוקה במרכבה זהו כלשון חז"ל הידוע (ב"ר פב, ב) "דמות תם חקוקה בכסא" ולעומתו עומד עשיו שהוא 'אדם דקלקול', שנקרא 'אדום' מצד הקלקול לעומת יעקב - אדם דתיקון.

בעבוע - האותיות ב'-ע' הם השורש בלשון הקודש של המילה 'אבעבועות' שנאמר בפסוק במכת שחין שהיתה במצרים (שמות ט, ט) "לשחין פורח אבעבועות", ופירושו הוא מלשון בועות, דבר המבעבע*.

יעקב אבינו - 'מבעה' דתיקון לעומת עשיו - ה'מבעה' דקלקול

וכמו כן משורש בע מצינו בלשון המשנה בתחילת בבא קמא (ב, א) "ארבעה אבות נזיקין שור והבור והמבעה וההבער" ובגמ' שם (ג, ב): "מאי מבעה, רב אמר מבעה זה אדם ושמואל אמר מבעה זה השן, רב אמר מבעה זה אדם דכתיב אמר שומר אתא בוקר וגם לילה אם תבעיון בעיו (ישעיה כ"א י"ב), ושמואל אמר מבעה זה השן דכתיב "איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו" (עובדיה א' ו').

וכפי שרש"י מסביר על אתר, לשיטת רב מבעה זה אדם משום שנאמר בו "אם תבעיון בעיו" כי 'בעיו' זהו בקשה ושאלה בלשון ארמית כמו שנמצא פעמים רבות בש"ס "בעו מיניה", "בעי" וכדו', וכמו"כ בתרגום (בראשית מח, כב) "בצלותי ובבעותי", והיינו משום שהאדם הוא הוא המבקש והשואל, וכיון שזהו האדם, לכן הוא נקרא 'מבעה'.

"ושמואל אמר מבעה זה השן דכתיב איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו", ולפי"ז מבעה זה מלשון גילוי והיינו משום שהשן היא פעמים

* ומצד כך עיקר המילה היא 'בעבועות' והא' היא אות נוספת.

ב וכבר דקדקו האחרונים הרי לכאן זה שם תואר כולל לאדם ומדוע דוקא ביחס לאדם כאחד מארבעה אבות נזיקין - אדם המזיק - האדם נקרא 'מבעה', ויבואר בעז"ה בהמשך הדברים.

בין הערביים, - אבל הרי אין 'קרבן תמיד' שלישי, וא"כ כנגד מה תיקן יעקב את תפילת ערבית? - אלא כמו שמבואר בחז"ל שהוא תיקן את תפילת ערבית כנגד האיברים ופדרים הללו שלא נתעכלו מבעוד יום שהם הולכים ומתעכלים כל הלילה כולו.

והיינו שכלפי אותם חלקים בקרבן שיש עיכוב בעלייה שלהם - שהם השורש לרשעים - תיקן יעקב אבינו את תפילת ערבית, זה מה שמונח בתפילתו של יעקב אבינו.

ועליו נאמר בעומק 'מבעה זה אדם' שהוא ה'אדם דתיקון' שמבקש ושואל.

כח ה'נבעו מצפוניו' בשיניים של עשיו - גילוי מצפוני לבבו שב'וישקהו' מונח 'וישכהו'

אבל ב'זה לעומת זה', כנגד ה'אדם דתיקון' של 'מבעה זה אדם', עומד 'אדם דקלקול' שזה עשו, והרי כדברי חז"ל כידוע מאד עיקר כחו של יעקב הוא בפה - "הקול קול יעקב" (בראשית כז, כב) ולעומת כך בעשיו נאמר (שם) "והידיים ידי עשיו" שעיקר כחו הוא בידיים.

אבל יש לעשיו כח מסויים גם בפה שזה הרי מה שמתגלה כשנפגשים יעקב ועשיו כאשר יעקב אבינו חוזר מחרן בחזרה לארץ ישראל שנאמר שם (שם לג, ד) "וירץ עשיו לקראתו וגו' וישקהו" ואומרים על זה חז"ל (פרד"א לז) "אל תיקרי וישקהו אלא וישכהו" שעשיו נשך אותו, והרי נשיכה שורשה בשיניים, ומתוך הה' חלקים שיש בפה חך גרון שיניים לשון ושפתיים, השיניים הם כח התוקף והגבורה המתגלה בפה שהם השורש לכח הרע שע"ז נאמר בלשון הפסוק (תהלים ג, ח) "שני רשעים שברת".

וא"כ, כשעשיו נושכו היינו שכנגד הפה

עומק בקשתו של יעקב אבינו - לתקן גם את מדרגת הרשעים שבבחינת ערב ובפרטות הרי אותיות השורש ב'-ע' מתגלות בעצם שמו של יעקב שהוא אותיות בע, י' ק', והיינו שביעקב מונח השורש ב'-ע' שהוא השורש של ה'אם תבעיון בעיו', השורש של הבקשה.

וביתר עומק, הרי כדברי חז"ל כידוע מאד (ברכות כו, ב), אברהם תיקן תפילת שחרית, יצחק תיקן תפילת מנחה ויעקב תיקן תפילת ערבית, ובערבית שתיקן יעקב אבינו ג"כ מושרש בה האותיות ב'-ע'.

ומצד כך התיבה הראשונה בתורה שיש בה צירוף של האותיות ב'-ע' היא בפסוק (בראשית א, ה) "ויהי ערב ויהי בוקר" - ערב, עב-ר'.

וא"כ, האותיות ע'-ב' מונחות ביעקב, שהוא זה שמתקן את תפילת ערבית.

ובעומק, זה מה שנאמר בלשון הפסוק (ישעיה כא, יב) "אמר שומר אתא בוקר וגם לילה" שזה מקביל ללשון הפסוק "ויקרא אלקים לאור יום ולחושך קרא לילה ויהי ערב ויהי בוקר" וגו' משום שהלילה בכללותו נקרא ערב.

וזה א"כ מה שמונח בלשון הפסוק 'אמר שומר אתא בוקר וגם לילה' שעיקר הלילה המתגלה הוא בבחינת ערב, ויעקב שהוא ה'מבעה' מצד ה'אדם דתיקון', לא בא לתקן רק את מדרגת הצדיקים שהם בבחינת 'אתא בוקר' אלא את ה'גם לילה' - הוא בא לתקן גם את מדרגת הרשעים שהם בבחינת ערב.

והרי כמבואר בגמ' בריש ברכות (כו, ב) איברים ופדרים שלא נתעכלו מבעוד יום, קרבים והולכים כל הלילה, וכמו שידוע - אברהם תיקן את תפילתו כנגד תמיד של שחר ויצחק תיקן את תפילתו כנגד תמיד של

בשעת האכילה פעמים שהפה סגור והשיניים מכוסים, אבל בעומק יותר ה'נבעו צפוניו' שמתגלה בשיניים של עשוי זהו הגילוי של עומק השנאה של עשוי ליעקב כמו שמביא שם רש"י על הפסוק מדברי חז"ל: "בידוע שעשוי שונא ליעקב", וה'בידוע' הזה גופא מתגלה ב'וינשכהו', שכשהוא נשך אותו, השיניים גילו את מצפוני לבבו.

וא"כ מלבד כפשוטו שהשן לפעמים היא מגולה, בעומק יותר מונח כאן שהשן מגלה את מצפוני הלב - אם זה רק כפשוטו שהשן מגולה, הרי שהיא מגלה רק את עצמה ואיננה מגלה את ה'מצפון', אבל בלשון הפסוק 'נבעו מצפוניו' מונח שהשן באה לגלות את שורש המצפונים, וזה א"כ האופן שמתגלים המצפונים של עשוי ע"י השיניים, ומתגלה ה'בידוע' שעשוי שונא ליעקב' כלשון חז"ל שהוזכר.

זהו שורש ה'אדם בליעל' אצל עשוי שהוא ה'אדם דקלקול' שעומד לעומת יעקב ה'אדם דתיקון'.

וביעקב שהוא ה'אדם דתיקון' מתגלה ה'מבעה זה אדם', שורש הכח של תפילה - "אם תבעיון בעיו".

עומק תביעת האדם - למלאות את שורש חסרון העפר שנעשה באדמה שממנה הוא נוצר

נתבונן ונבין עמוק - בשורש יצירת האדם נאמר (בראשית ב, ז) "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים" וכלשון חז"ל 'מאן דנפח, מתוכו נפח', והרי שמצד ה'ויפח באפיו נשמת חיים' הנופח כביכול לא נחסר כלום בזה שהוא נופח לאחר כדוגמת אש שמדליקים מאש אחרת שהאש

דקדושה המתגלה אצל יעקב בקול היוצא מן הגרון בבחינת "הקול קול יעקב", כנגדו עומד עשוי שהכח שמתגלה בפה שבו הוא כח של שיניים דקלקול, והרי שהשיניים בעשוי הם ה'זה לעומת זה', של קול יעקב.

וע"ש כן בעומק כנגד 'אדם דתיקון', עשוי נקרא 'אדם בליעל'.

היפך ה'אדם דתיקון' שהוא 'מבעה' שמבקש את שורש התיקון בפרט בערב שזהו זמן תפילתו של יעקב אבינו שהוא מבקש 'אתא בוקר וגם לילה', והיינו שהוא לא מתקן רק את הבוקר אלא גם את הלילה.

כנגד כך עומד ה'אדם בליעל' שגם במילה בליעל רמוז המילה בעי בבחינת 'אם תבעיון בעיו' מצד הקלקול וזה עשוי שהוא שורש מציאות הקלקול הגמור שעליו נאמר "איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו" וכמו שמבארים רבותינו המצפון נקרא מצפון משום שהוא דבר הצפון ועומד בתוך לבו של האדם והוא איננו נגלה, אבל אצל עשוי 'נבעו מצפוניו', נגלה מה שצפון בו, - והמקום שזה מתגלה אצל עשוי זה כמו שהוזכר שכאשר פוגש יעקב את עשוי, מצד ה'בפועל' עשוי נושק ליעקב ומתגלה פה של נשיקה שהוא מעשה של אהבה בבחינת "ישקני מנשיקות פיהו" (שה"ש א, ב) כביכול.

אבל בעומק מה שמונח באותה נשיקה - "אל תיקרי וישקוהו אלא וישכהו" והרי שהשיניים הללו גילו את מצפוני לבבו של עשוי.

כפשוטו מה שמבואר בגמ' ש'מבעה זה השן' ילפי' מהפסוק "איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו" (עובדיה א' ו') היינו כמו שנתבאר שהשיניים פעמים שהם מגולים ופעמים שהם מכוסים שבשעת האכילה הם מגולים¹ ושלא

¹ [-שזהו 'מבעה זה השן' ע"י אכילה].

שנתבאר, מה שמושרש באדם שורש דמזיק זה ממה שמקום העפר שממנו נוצר גופו הפך להיות בבחינת בור, והרי מי שחפר בור, אופן תיקונו הוא ע"י שהוא ממלא אותו או מכסה כמו שמבואר בקרא (שמות כא, לג) "כי יפתח איש בור וגו' ולא יכסנו", ומצד כך, מה שבעומק מתגלה באדם "אם תבעיון בעיו" שהאדם הוא מבקש ושואל ומכח כך הוא נקרא 'מבעה', היינו שהוא מבקש למלאות את החסרון שממנו הוא נוצר בעומק, שזה הרי כל מהות בקשה ושאלה, שכשחסר לאדם איזשהו דבר, הוא מבקש ושואל שיושלם הדבר שנחסר לו, ובעומק א"כ, מה שורש החסרון שמכחו האדם מבקש - מה שהאדם נברא ממקום של בור והרי ששורש יצירתו היא ממקום של חסרון, ואף שלאחר יצירת אדם הראשון, כל אדם לא נוצר להדיא מעפר כפשוטו שנעשה עי"כ בור באדמה, אך בהקבלה לכך הנקיבה ג"כ נקראת בור כמו שכתוב בפסוק (ישעיה נא, א) "הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם" שזה קאי על הנקיבה - ולכן היא נקראת נקבה מלשון נקב - בור.

וכיון ששורש כל יצירתו של האדם הוא ממקום החסרון בבחינת המזיק הנקרא בור, לכן ה'מבעה' תובע ומבקש למלאות את אותו חסרון.

שורש 'אדם המזיק' - החסרון שחל באדם עצמו מכח שאינו משלים את מקום החסרון שמשורש יצירתו

ומצד כך לענין מה ששאלו רבותינו למה דווקא ביחס של אדם כ'אדם המזיק' הוא נקרא 'מבעה' הרי ישנם דברים שהאדם מבקש ושואל שאינם שייכים לכאן דווקא לגדר של

שלוקחים ממנה איננה נחסרת אלא שע"כ נעשה ריבוי של תוספת אש, ומעין זה בכללות גם ב'מאן דנפח, מדיליה נפח' ה'מדיליה' לא נחסר בנפחתו.

זה מצד שורש יצירת נשמתו של האדם שהיא ע"י "ויפח באפיו נשמת חיים", אבל מאידך "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה" כמו שמביא שם רש"י מדברי חז"ל שהקב"ה גיבל את עפרו ועי"כ יצר את האדם, ומצד כך, המקום שממנו נלקח עפרו של אדם הראשון נחסר מאותו עפר ונהפך להיות מקום של חלל וחסרון בבחינת בור - וע"י כן נעשה השורש למזיק הנקרא 'בור'.

והרי ששורש יצירתו של האדם מצד גופו שנעשה מן העפר יוצר בחינה של בור שהוא מזיק.

ישנו רמז נפלא שמביא החיד"א על 'ארבעה אבות נזיקין השור הבור המבעה וההבער' שזולת המילה 'בור', ג' האבות נזיקין - מבעה, שור והבער הם ראשי תיבות משה - וכמובן מה שמשה רומז בתוכו את הג' מזיקין הללו זה לא מצד הקלקול אלא מצד שורש התיקון של הג' מזיקין הללו שנעשה ע"י האדם.

ובעומק, מה שהבור לא מגוי כאן מצד תיקון המזיקים שמתגלה אצל משה היינו משום שהבור שהוא שורש יצירת גופו של האדם, הוא מתגלה כ'מזיק' עוד לפני שנוצר האדם, - ואדרבה, האדם נוצר מכח מזיק של בור^ה.

וחידוד הדברים - מהיכן שורש הדבר שהאדם הופך להיות 'אדם המזיק'? - אז כפשוטו "כי יצר לב האדם רע מנעוריו" (בראשית ח, כא) שמכח כך שיש בו רע, יש שורש לכך שהוא נהיה מזיק, אבל בעומק יותר כמו

^ה ונקודה זו לא נתבארה להדיא בחיד"א, אלא החיד"א מביא מדברי רבותינו שאת המזיק של בור תיקנו האבות ואת שאר שלושת המזיקים תיקן משה רבינו.

שהאדם חוטא, הוא חוטא משורש החסרון של הבור שישנו במקום שממנו האדם נוצר, משם שורש כל חטאיו של האדם ומשם האדם הופך להיות 'מזיק'.

והרי כלשון חז"ל כידוע (קה"ר ז) "בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן, אמר לו ראה מעשי כמה נאים ומשובחים הם וכו' תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, כלומר שע"כ האדם הופך להיות 'מזיק', - כאשר האדם עושה מצוה הוא משביח את העולם, וכשח"ו הוא עושה עבירה הוא פועל להיפך, וזהו 'תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי' כי בכל פעולת עבירה שהאדם עושה מונח כח של 'מזיק', - ודייקא במילה עבירה עצמה רמזו הב'-'ע' של ה'בעיו' כי לעומת שורש התיקון של ה'בעיו' שבצורת אדם, מצד הקלקול הוא הופך להיות מזיק בפעולתו ע"י כל פעולת עבירה שהוא עושה, וזה שורש הקלקול של 'צורת אדם'.

ובעומק א"כ, מצד שורש כח ה'מבעה' שמתגלה באדם, אין עבודתו רק כפשוטו, להשלים את החסרונות שיש לו, אלא להשלים את שורש החסרון שממנו הוא בא, להשלים את מציאות הבור שהוא שורש יצירתו.

והרי הן עשיו והן יעקב נולדו מיצחק שהוא בגימטריא בור, אלא שעשיו לוקח את החסרון שבבור וזה שורש קלקולו, ולעומת כך יעקב בא להשלים את אותו מציאות של חסרון, ובעומק מה שיוסף הורד לבור היינו משום שיוסף הוא שטנו של עשיו ומחמת כח שליטת עשיו ביוסף, הוא הורד לבור, הן בתחילה ע"י האחים שהכניסוהו לבור והן כשיוסף הורד מצרימה ששמו אותו בבור של בית האסורים, ומה שמתגלה א"כ ביוסף שורש של ירידה

נזיקין, אבל בעומק לפי מה שחודד השתא - כיון ששורש יצירתו של אדם היא מהחסרון בבחינת המזיק של בור, הרי שמכח כך יש לו תביעה למלאות את החסר כעין מי שחפר בור שהדין הוא שהוא צריך לכסותו, וזה א"כ תפיסת תפילתו של האדם להשלים את אותו מקום של חסרון.

ואם הוא לא משלים את אותו מקום של חסרון, הרי שהחסרון הזה חל באדם עצמו ומכח החסרון הזה שחל בו הוא הופך להיות אדם המזיק, ולכן דייקא ביחס לאדם המזיק נאמר השם של "מבעה" כמו שחודד.

"עפר אתה ואל עפר תשוב" - האופן התחתון של השלמת מקום החסרון

אבל נמצא א"כ, שגם אין מצדו את שורש המילוי של אותו בור - הרי שהוא עצמו צריך למלאות את אותו בור, - ואיך הוא עצמו ממלא את אותו בור? - ע"י "עפר אתה ואל עפר תשוב" (בראשית ג, יט).

והרי שישנם שני אופנים איך ממלאים את אותו בור שקיים משורש יצירתו של האדם, האופן העליון למלאות את אותו בור הוא ע"י "אם תבעיון בעיו", ע"י שהאדם מבקש כביכול ממנו יתברך שמו שישלים את מקום החסרון, אבל אם הוא לא משלים את מקום החסרון ע"י "אם תבעיון בעיו", הרי שהוא עצמו צריך לחזור ולמלאות את החסרון באופן שמתקיים באדם "ביום אכלך ממנו מות תמות" (שם ב, יז) ואז - "עפר אתה ואל עפר תשוב" (שם ג' י"ט) וע"כ הוא משלים וממלא את הבור כעין מי שחפר בור שיש לו דין לסלק את מציאות המזיק ע"י מילוי של אותו בור.

ומונח כאן א"כ השורש העמוק שכל החטאים

¹ ומצד התיקון נאמר בו (בראשית מא, יד) "ויריצוהו מן הבור".

מידת החסד שלו בבחינת "כי אמרתי עולם חסד יבנה" (תהלים פט, ג), ומכח מידת החסד של הקב"ה 'כי לעולם חסדו' (תהלים קלו), הוא מבקש מהקב"ה את ההשלמה של אותו מקום של חסד, שאותה תפיסה של חסד תתמלא ע"י חסד עד שיושלם החסד.

וכידוע - חסד בגימטריא ע"ב, ובלשון ברורה ופשוטה - כל שפע שמגיע משורש העולם העליון, הוא אינו יכול להתגלות לתחתון בזכותו ובטהרתו העליונה, אלא הוא חייב לעבור תהליך של התעבות-עיבוי, ועי"כ הוא יכול להתקבל ע"י התחתונים.

והשורש הברור לכך כמו שהזכירו רבותינו זה בשם הוי"ה, שמו יתברך שהוא שם העצם, שממנו נמשך כל השפע כולו לעולם, והמילוי השורשי של שם הוי"הז הוא מילוי הוי"ה ביודי"ן - ה"י, יו"ד, ה"י, וי"ו שעולה בגימטריא ע"ב, והיינו משום שכל שפע הנמשך משם הוי"ה שהוא השורש, הוא נמשך באופן של עיבוי, שע"י שהדבר מתעבה הוא יכול להימשך לתתא.

ועולה א"כ שמתתא לעילא האותיות ב' - ע' זה בע שהוא שורש הבעוי בבחינת בקשה ושאלה שיתמלא השפע.

ואיפה מקור ההמשכה של השפע מלעילא לתתא? - המילוי של שם הוי"ה הוא הוא מקור ההמשכה, וכמו שהוזכר כמה פעמים מדברי רבותינו שגדר המילוי של כל דבר הוא העיבור שבו וכמו שאצל האם העיבור של הוולד נמצא בתוכה, כך בכל אות, המילוי שלה מוגדר עיבורה של האות.

ולכן בעומק, כל בקשת המילוי, כל ה'בעי' שהאדם מבקש למלאות את חסרונו, הוא מבקש בעומק למלאות את חסרונו משורש

לבור היינו כמו שנתחדד שמונח כאן הידבקות בשורש מציאות החסד.

נתבאר א"כ עד השתא שאדם הראשון נברא מכח בור בשעת יצירתו וכמו כן כל אדם נוצר מאמו שהיא נקיבה בבחינת בור.

ובדקות מקום הבור שבנקבה זהו מקום הרחם שהוא בבחינת בור שבתוכו האדם נמצא בשעת יצירתו - וכמו אצל יוסף שהבור שהוא ירד לתוכו במצרים הוא בית האסורים, כך בזמן שהאדם נמצא במדרגת עובר במעי אמו, מצבו הוא מעין בחינת בור של בית האסורים שהרי הוא איננו יכול לצאת משם קודם זמנו. וזה מונח במילה עיבור עצמה שנמצא בה האותיות בעיז-ר', כלומר - כשהעובר נמצא במעי אמו במדרגת בור, כל הוויתו היא במדרגת תפילה.

ומצד כך, מה שאומרת הגמ' (נדה ל' ב') שהעובר נר דולק על ראשו ובא מלאך ומלמדו כל התורה כולה זה מצד מה שנמצא על גביו בבחינת 'נר דולק על ראשו', אבל המדרגה שהוא עצמו נמצא בה כשהוא בתוך אמו היא מדרגת בור ומצד כך הוייתו היא 'מבעה' שהוא תובע למלאות את אותה מציאות של בור שבתוכה הוא נמצא.

הבקשה שבבחינת 'בע' - 'בעי' מורידה את השפע של ה'עב' - ה'חסד' שמתעבה ויכול להתקבל לתתא

ובדקות יותר, אותיות השורש ב' - ע' שהוא שורש ה'בעי' מלשון בקשה, בהיפוך אותיות זהו עב שהוא שורש המילה עיבוי, ובעומק, כשהאדם מבקש מהקב"ה שישלים את כל חסרונו ואת שורש חסרונו שממנו הוא נוצר, מונח כאן שהוא מבקש מהקב"ה לגלות את

עומק התבערה היא למילוי הבור במים שהם שורש שפע החסדים

אבל אילו האדם היה זוכה, הרי שהבור היה מתמלא מהחסד העליון של הקב"ה, ובלשון ברורה - בסתמא כשחופרים בור הרי הוא בור שמייעד בשביל למלאות בו מים כדוגמא של נחוניא שמובא בגמ' בב"ק (ג, א) שהיה חופר בורות שיחין ומערות בכדי שיהיה מים לעולי הרגל, כלומר, הבור נחפר על מנת שכשירדו גשמים הוא יתמלא במים, ולכן אומרים רבותינו על מה שנאמר ביוסף (בראשית לז, כד) "והבור ריק אין בו מים" בגלל שבסתמא יש בבור מים, ולכן כותבת כאן התורה 'והבור ריק אין בו מים'.

ומונח כאן בעומק שהבור תובע להתמלאות בחסד שהחסד הוא שורש השפע העליון שנמשך ממנו יתברך שמו ע"י שפע המים שיורדים מלעילא לתתא, והרי כידוע עיקר הגילוי של "כי אמרתי עולם חסד יבנה" הוא באברהם אבינו שהוא שורש מידת החסד, והחסד של אברהם אבינו שנאמר בתורה זה במה שאברהם אבינו אומר למלאכים (שם יח, ד) "יוקח נא מעט מים" והרי שתחילת החסד מתגלה במים משום שהמים הם שורש החסדים שבאים למלא את מקום החסרון של הבור מהצד העליון שלו.

עומק האם תבעיון בעיו' - שיתגלה שנשמתן של ישראל הם לבוש - שביל לגילוי הקב"ה בעולם

אבל בעומק יותר - שכשהאדם מבקש 'אם תבעיון בעיו' - אין בקשתו להיות כלי למילוי החסרון של הבור בלבד ע"י שיתמלאו בו מים, זה השלב התחתון.

אבל על גבי כך ישנה בקשה שורשית יותר.

העיבוי של שם הוי"ה שהוא בחינת העיבור של שם הוי"ה, ומכח כך הוא מבקש שהקב"ה ימלא את חסרונו.

וכאשר זה מתגלה מצד התיקון, הבקשה שהאדם תובע היא למלאות את שורש החסרון שלו מהמקור של החסרון שממנו הוא נברא, אבל כשזה נופל לצד הקלקול, מצד כך גם החסד נפל לצד הקלקול כדברי הגמ' הידועים בסוטה (יד, א) שתורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים, תחילתה גמילות חסדים במה שהקב"ה תפר לאדם הראשון וחוה בגדים כמו שנאמר בקרא (בראשית ג, כא) "ויעש ה' אלקים לאדם ואשתו כתנות עור וילבישם" כלומר, מה שהם צריכים כתנות עור משום שהאור נתעבה והפך להיות עור שהא' התחלפה בע' כידוע מדברי רבותינו - שזה השורש של הע' שבמילה עיבוי מצד העיבוי דקלקול במה שה'כתנות אור' נהפך ל'כתנות עור'.

וזה א"כ החסד שנופל לתתא שנדבק ברע כמו שאומרים רבותינו שבתבית עור יש את האותיות רע בקרבה, זה השורש של העיבוי שמתגלה מצד הנפילה לתתא וזה א"כ ה'תורה תחילתה גמילות חסדים' שמתגלה מכח חטא אדם הראשון.

וכמו שמבואר שם בגמ' ה'סופה גמילות חסדים' זה 'ויקבור אותו בגי' (דברים לד, ו) במה שהקב"ה קבר את משה רבינו, כלומר זהו חסד שבא מכח 'עפר אתה ואל עפר תשוב' כמו שנתבאר למלאות את מקום החסרון - הבור שממנו נוצר האדם, זה השורש - מצד הנפילה - של תיקון הבור שהאדם עצמו ממלא את חסרונו שממנו הוא נוצר מכח 'עפר אתה ואל עפר תשוב'.

^ח ופעמים שבור נועד לצורך אחסנה של דברים אבל לא זה עיקר יעודו של בור.

של המילה שביל, כלומר כל הוית הנברא - שזה מה שמתגלה בנשמתן של ישראל שהם ה'מבעה זה אדם' דתיקונט בשורשו העליון, אינו אלא שביל לגילוי הקב"ה בעולם.

וכשכל הוית האדם אינה אלא שביל לגילוי הקב"ה בעולם, אז האדם הוא לבוש כביכול של הקב"ה, כיון שזהו הגדר של לבוש, דבר שדרכו האדם מתגלה, וכדוגמא - הרי האדם אינו יכול לצאת ממקומו ללא הלבוש ובשביל לצאת הוא חייב להתלבש, והרי שכל יציאה מכריחה התלבשות, והרי שההתלבשות היא השביל שדרכו הוא יוצא לחוץ, מעין כך כביכול בשורש השורשים, בגילוי של הקב"ה בעולמו, הקב"ה מתגלה ע"י נשמתם של ישראל שהם לבושים לבוירא יתברך שמו.

עומק ה'כתנות אור' דלעת"ל - שכל הויתינו היא לבוש לאורו ית"ש

כשלא זכינו, הקב"ה תפר לאדם וחיה כתנות עור והלבישם בהם, אבל אילו זכינו - וכך יהיה לעת"ל - גם שם הקב"ה מגלה שאנחנו לבושים אבל אחנו לבושים במדרגת אור ע"י שה'כתנות עור' הופכים להיות 'כתנות אור', ואנחנו הם הכותנות שמלבישים אותם כביכול ע"ג האור העליון, אורו יתברך שמו, אור אין סוף, והרי שכל הויתינו אינה אלא מציאות של לבוש לבוירא יתברך שמו.

וזה נקרא בעומק דבקות בהו"ה, כלומר, דביקות בהו"ה היינו דביקות במילוי יודי"ן של הו"ה שהוא בגימטריא ע"ב כמו שנתבאר בבחינת "כי אמרתי עולם חסד יבנה", וכפשוטו החסד שמתגלה בעולם זה כל השפע של החסדים שהקב"ה משפיע כאן בעולם כולו כסדר, אבל השורש העליון של החסד שהקב"ה משפיע בעולמו זה במה שהוא ברא נבראים

והרי מבואר ברבותינו שמה שלאחר החטא הקב"ה תפר לאדם וחיה כתנות עור והלביש אותם בהם, זה הלבוש התחתון מכח שה'כתנות אור' נפל ל'כתנות עור', אבל בשורש העליון, כל הויתינו צריכה להיות כביכול לבוש יתברך שמו.

הרי כדברי חז"ל שהאופן שהאורה יצאה לעולם היה ע"י שהקב"ה נתעטף כשלמה ומשם יצאה האורה לעולם, - זה בעומק כל הויתינו, להיות לבוש ית"ש.

יש את אורו יתברך שמו שזה בחינת שם הו"ה כמו שהוזכר, והמילוי השורשי של שם הו"ה הוא גימטריא ע"ב, והויתינו הפנימית אינה אלא לבוש כביכול לבוירא יתברך שמו.

והרי לשון חז"ל שכל הבריאה כולה אינה אלא לבושים לו ית"ש, - 'מאן דלביש ברמשא לא לביש בצפרא ומאן דלביש בצפרא לא לביש ברמשא' וחוזר חלילה.

וזה העומק של מה שנאמר בקרא "אמר שומר אתא בוקר וגם לילה אם תבעיון בעיו" (ישעיה כ"א י"ב) שע"י ה'אם תבעיון בעיו' יתגלה ה'אתא בוקר וגם לילה' ע"י שנהיה במדרגה של 'מאן דלביש ברמשא לא לביש בצפרא' וכו' כי הלבושים הללו הם הויתינו שלנו, שזה בעומק כל הויתינו שאיננו אלא לבושים לבוירא, ומצד כך, עומק הבקשה היא לא למלאות את החסר שבא משורש יצירת האדם מהבור כמו שנתבאר בהרחבה עד השתא, אלא עומק ה'תבעיון' של המציאות הפנימית, היא להיות לבוש לבוירא יתברך שמו, זה עיקר תביעת האדם.

ובלשון ברורה ופשוטה, כמו שהוזכר כמה פעמים מדברי רבותינו אותיות השורש של לבוש הם לבש, והם הם אותיות השורש

^ט ולא ה'מבעה זה אדם' דקלקול שהוא אחד מארבעה אבות נזיקין.

מצפוניו' דקלקול שבשינוי של עשו שבכחינת
"שיני רשעים שיברת".

וכשמגלים את ה'נבעו מצפוניו', את פנימיות
מצפון האדם - זה מה שמזכיר החובות הלבבות
בלשונו שעומק המצפון הפנימי שבאדם הוא
התביעה להיות דבוק וכלול בו יתברך שמו, זה
כל הוויתו של האדם, ועל שם כן בעומק הוא
נקרא 'מבעה'.

שאלות ותשובות לאחר השיעור

שאלה: לגבי שתי המדרגות שהוזכרו
בשיעור, להיות בור שמתמלא בשפע ממנו
יתברך שמו ולהיות לבוש אליו ית"ש, מה
ההקבלה שלהם בחמשת חלקי הנפש של
האדם.

תשובה: כפשוטו הכלי הוא במלכות, בנפש,
ולא למעלה מכך ברוח ובנשמה, ובכלי הזה
שבתפוסת נפש, אפשר עכשיו להגדיר האם
האור הוא במדרגת רוח או במדרגת נשמה, אבל
עצם הכלי הוא בתפוסה של נפש - כשבאים
להגדיר את החיבור של המלכות - הכלי לו"ק,
הגדרת האור היא כמובן במדרגת הו"ק שהיא
מדרגת הרוח, וכשהם חוזרים ל"מעוה דאמא",
שם שורש החיבור זה במדרגת נשמה, וכן ע"ז
הדרך כשזה מתעלה למקום יותר גבוה.

שאלה: האם מדרגת לבוש לבוית"ש היא
אותה מדרגה של התכללות בו ית' או שהם שתי
מדרגות, ואם הם שתי מדרגות, האם הבקשה
- ה'בעיו' שייכת רק עד המדרגה להיות לבוש
אליו ית"ש או שיתכן בקשה גם ביחס למדרגה
הגבוהה יותר להיות נכלל בו ית"ש.

תשובה: הרי קודם שנברא העולם היה
'אין-סוף' לבדו, ואז העשר ספירות היו גנוזות
במאצילן כדברי המהר"י סרוג הידועים, ושם
הרי הם נמצאים בתוך האור אין סוף ולא

שהם יכולים להיות בכל הוויתם לבושים
לבורא יתברך שמו, זה שורש החסד, וכמו
שהרחיב הרמח"ל בתחילת ה'מסילת ישרים'
כידוע שתכלית כל הבריאה כולה היא להידבק
בבורא יתברך שמו, וזה הטוב השלם שהקב"ה
משפיע בעולמו במה שהוא נותן את האפשרות
לנברא להיות דבוק בו יתברך שמו, ויתר על
כן להיות בטל לבורא בבחינת לבוש שבטל
למולבש, זה שורש מציאת החסד שהקב"ה
מגלה בעולמו.

וא"כ, בעומק מה שהאדם נקרא 'מבעה'
מלשון 'אם תבעיון בעיו' זה במה שהאדם
תובע להיות לבוש לבורא.

כשלא זוכים, הב'-ע' הופך להיות ביעא
שבארמית זה התרגום של ביצה כמו שידוע
בראשונים שקוראים ל'מסכת ביצה' 'מסכת
ביעא', וכדברי הגמ' הידועים בפ"ק דב"ב (טז,
ג) ש'ביעא' היא מאכל של אבלים משום שאין
לה פה, והרי שה'בעי' הופכים להיות בבחינת
ביצים שאין להם פה.

אבל בתיקון זה 'מבעה' שיש לו פה שבו
הוא מבקש ושואל - "אם תבעיון בעיו", ומה
הוא מבקש? לא את ה'תורה תחילתה גמילות
חסדים וסופה גמילות חסדים', את החסד של
ה'כתנות עור' שהלבישם הקב"ה לאדם וחוה
לאחר הטא, ואת החסד של 'ויקבור אותו בגי'
שנאמר כלפי משה, אלא הביקוש הוא לתורה
כזו שכולה חסד, תורה שכולה אינה אלא לבוש
לבורא יתברך שמו.

ועל שם כן בעומק תביעת הפה של האדם
היא לצאת מה'ביעא' שאין לה פה ולהיכנס
לתפוסה של התביעה להיות לבוש לבורא
יתברך שמו, - זה עומק תביעת ה'בעיו',
ה'נבעו מצפוניו' דתיקון שהוא היפך ה'נבעו

כך התפיסה של הבקשה שבביצה היא לתבוע להיות בתוך הדבר, ולפי"ז - מה שהוזכר שבעיבור גם מונח ה'בעי' מלשון בקשה, בעומק זה עיבור דתיקון שמתגלה בבחינת ביצה ומצד כך התביעה היא להיות כעובר שהוא חוזר ונכלל בתוך אמו שזה בחינת ביצה - לא מהצד דקלקול של ביצה שאין לה פה שמצד כך זה נופל לתתא.

וא"כ, בוודאי שפנימיות ה'מבעה' מלשון 'בעי' הוא לא 'בעי' שתובע רק להיות לבוש לבוית"ש אלא יתר על כן הוא 'בעי' להתכלל בו ית"ש בבחינת עשר ספירות הגנוזות במאצילן.

כלבוש שנמצא בחוץ, ורק לאחמ"כ כשחוזר ונעשה צמצום ונשאר ה'רשימו', ה'רשימו' הופך להיות שורש העשר ספירות שעומדים כמציאות לעצמם שהם צריכים להיות לבוש לבורא יתברך שמו, וא"כ, לבוש והתכללות הם שתי מדרגות, אלא שבמדרגה העליונה, לא שייך כפשוטו בקשה של פה בבחינת פתח כי הוא חוזר ונכלל בתוך ה'אין-סוף', אבל בוודאי שישנה מדרגה לתבוע את אותו עומק של רצון להיות נכלל בו ית', אלא שזה לא במדרגה של דבר שיוצא החוצה אלא זה תביעה של מדרגה לחזור ולהתכלל בפנים.

וכיון שהוזכרה כאן המדרגה הזו של ההתכללות, נשלים לפי"ז את מה שהתבאר בשיעור - הרי הוזכר שביצה בארמית זה ביעא, ובעומק, כח התביעה בבחינת 'ביעא' מלשון 'בעי' היא שכיון שכל צורת הביצה היא באופן שיש לה קליפה ובתוכה נמצא הביצה, מצד

נ-ע בעבוע בלכביפדיה עבודת השם
מספר שיעור בקול הלשון 38954456

מדור מחשבה

בלבביפדיה מחשבה
בעבוע
סוגיות במחשבה
בעבוע

בלביפדיה מחשבה בעבוע

ביאור שורש המילה 'בעבוע'

קעא), וכן על זה הדרך. מבחינה זו ה'מבעה זה האדם', מורה על מדרגת האדם כמדבר, 'רוח ממללא'.

יתר על כן, בלשון ארמית, לשון חז"ל, המילה 'בעיון' היא מלשון מבקש, שואל, רוצה כדוגמת 'בעי מיניה' וכו'. כמו כן אף המושג תובע ונתבע, הינו שהאחד רוצה ודורש מחבירו דבר מה, והאחר נדרש להשיב לו הדבר. זו בחינה נוספת בדיבור שעל ידו הוא דורש ומבקש, ומביע את רצונותיו.

שורש הדיבור של האדם שעליו נקרא במדרגת 'מדבר', כמוכּן איננו בדברים בטלים, אלא או בדיבורו בדברי תורה, או בדברי תפילה. זהו עיקר שורש הדיבור ומכאן והלאה הם ענפי הדיבור ולא שורשיו - 'ודברת במ ולא בדברים בטלים' (יומא ט:).

והנה, מצווה מדאורייתא לקרוא קריאת שמע שיש בה גם דין תפילה וגם דין תלמוד תורה (ברכות ט:), שתי בחינות של שורשי הדיבור.

גם בשורשים אלו מתגלה עומק הבחינה של הדיבור שהוא רצון. שכן האדם בתפילתו מגלה את רצון ליבו ובקשתו מהקב"ה, וכן כאשר האדם מדבר בדברי התורה הרי הוא מדבר ברצונו יתברך שמו, שהתורה הקדושה היא גילוי רצון הקב"ה בעולמו [כמ"ש בנפש החיים], ובדיבורינו בו הרי שאנו מדברים את פנימיות רצונו יתברך.

מבעה הוא השן

הוזכר לעיל דעת שמואל שמבעה הוא השן,

המקום הראשון בו הוזכר שורש המילה 'בועה' בתורה הינו במכת שחין, בציווי ה' למשה ואהרן שיקחו מלא חפניהם פיח כבשן. שם נאמר (שמות ט ט-י) 'והיה לאבק וגו' והיה על האדם ועל הבהמה לשחין פורח אבעבועת בכל ארץ מצרים'. וכן עשו משה ואהרן 'ויקחו את פיח הכבשן וגו', ויהיה שחין אבעבועת פורח באדם ובבהמה'.

מפרש רש"י על אתר, אבעבועות: 'כתרגומו לשחין סגי אבעבועין, שעל ידו צומחין בהן בועות'. כלומר, אבעבועות הוא מלשון בועות, והאל"ף נופלת כהרבה דוגמתם בלשון הקודש. וזהו בועות בלשון רבים, אך בועה אחת נקרא 'אבעבוע', והוא מלשון דבר המבעבע.

עוד מצינו שורש של בעבוע המתגלה בקומת האדם בבריאה, שכן אחד מהארבעה אבות הנזיקין הוא ה'מבעה'. ונחלקו רב ושמואל בפירושו (ב"ק ג:) 'רב אמר מבעה זה אדם דכתיב (ישעיה כא, יב) 'אמר שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו', ושמואל אמר מבעה זה השן דכתיב (עובדיה א, ו) 'איך נחפשו עשו נבעו מצפוני'. הרי שדעת רב שמבעה הוא אדם המזיק, ונקרא כן על שם 'אם תבעיון בעיון'.

מבעה הוא האדם

עומק הדבר שאדם נקרא מבעה, יש לבאר בשני אופנים יסודיים. האופן הראשון הוא מבעה מלשון דיבור ככתוב (תהלים יט, ג) 'יום ליום יביע אומר'. וכן מצינו בדיבור בחינה של 'הבעה', 'תבענה שפתי תהלה' (שם קיט,

שכן נאמר 'איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו'. מבארת הגמרא (ב"ק ג:) איך משמע מפסוק זה שמבעה הוא השן, 'מאי משמע, כדמתרגם רב יוסף איכדין איתבליש עשו אתגלין מטמרוהי'. כלומר, תרגומו של הפסוק הוא, איך חיפשו בבתי עשיו ונתגלו כל אוצרותיו הטמונים. ומכאן ש'נבעו' הוא לשון גילוי, ולפיכך פירש שמואל שהמבעה הוא השן שפעמים מגולה ופעמים מכוסה.

נמצא שגם לשמואל שחלק על רב שהמבעה אינו אדם אלא השן, הרי שמדובר בפה. אך בשונה מרב שפירש שהמבעה הוא על חלק הדיבור שבפה, שמואל פירש שהמבעה הוא עצם מציאות הפה ולא הדיבור, ובדקדוק - על השניים שבפה ולא על כללות הפה.

יעקב ועשיו - דיבור ואכילה

עומק ההפרש בין שיטת רב לשמואל מתגלה בהבדל במדרגת הפה שבין יעקב לעשיו. יעקב מדרגתו 'מדבר', כפי שאמר יצחק (בראשית כז, כב) 'הקול קול יעקב'. יעקב מורה על עיקר מדרגת האדם ש'דמותו חקוקה בכסא הכבוד', וזהו שורש עם ישראל שכחם בדיבור שבפה, והם הקרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם (ב"מ קיד:). וכח זה הינו במהות עם ישראל שעוסקים בתורה ובתפילה, כפי שנאמר על יעקב 'איש תם יושב אהלים'. זהו מדרגת ה'מבעה זה האדם', מבעה דתיקון המתגלה מכח הדיבור שבפה.

לעומת זאת עומד עשיו הרשע, שמדרגתו הנאות העולם הזה והגשמיות, 'הידים ידי עשיו' (שם). ועיקר מדרגה זו של הגשמיות מתגלה באכילה שבפה, כפי שאומר ליעקב 'הלעיטני נא מן האדום האדום הזה כי עיין אנוכי' (שם כה, ל). זהו ה'מבעה זה השן' שפעמים מכוסה ופעמים מגולה, ועליו נאמר (תהלים ג, ח) 'שיני רשעים שיברת' זהו עשיו ושרו של עשיו, שהם

מבחינת המבעה דקלקול.

נמצא אם כן, שלכולי עלמא 'מבעה' מורה על מדרגת הפה, ואולם לדעת רב הוא חלק הדיבור שבפה, צד התיקון, מדרגת יעקב שהוא 'איש תם יושב אהלים', והיינו דיבור בדברי תורה ותפילה. ולדעת שמואל הוא החלק הגשמי שבפה, צד הקלקול, מדרגת עשיו שבפיו מתגלה כח האכילה ולא כח הדיבור.

שתי תנועות במים היוצרים בועות רוח ואש

שורש המילה 'מבעה' הינו מלשון בועה, כפי שמביאה הגמרא בהמשך, ששמואל לא אמר כרב, שכן לדברי רב היה צריך לשנות במשנה 'בועה' שהוא דומה ללשון הפסוק 'בעיו' ולא מבעה. אכן לדעת רב, המילה מבעה מורה גם על בועה.

ישנם שתי תנועות יסודיות שבהם מתגלים בועות במים. האחד הוא שכאשר חלה במים תנועה של מהירות, אם על ידי הרוח או גלים ששופכים את המים בקצף, אזי מתגלה בהם צורה של בועות. התנועה השניה היא כאשר מרתיחים את המים, אזי המים מבעבעים ושוצפים וכלשון הפסוק (ישעיהו סד א) 'מים תבעה אש'. הדוגמא היסודית לכך היא הגעלת כלים שניתן לעשותה רק כאשר המים מבעבעים, אך אם הפסיקו לבעבע והצטננו מחמת הכלים צריך לחזור ולהרתיחם.

נמצא שהמים מצד עצמם אין בכחם להעלות בועות, אלא בצירוף אחד משני הדברים. או בצירוף הרוח - שבכך נוצרת תנועת המהירות המעלה בועות, או בצירוף האש - שבכך נוצר חום במים ואזי המים מעלים בועות.

שתי התנועות הנ"ל כנגד יעקב ועשיו

עומק שתי תנועות אלו מתגלות בשני הקצוות של המדרגות הנ"ל, יעקב ועשיו.

חסד לאברהם' (מיכה ז, כ). שורש המילה בעבוע הוא 'בע' שנכפל ב' פעמים ויוצר את המילה 'בעבע', ומורה על רבוי של בועות. כידוע ע"ב גימטריא 'חסד', ועומק ענין החסד הוא 'חס דל', וכמבואר בגמרא (שבת קד). 'גימ'ל דל'ת - גמול דלים'. כאשר האדם גומל וחס על הדל, הגם שבראייה הפשוטה הרי הוא ממעט ומחסר ממה שיש לו ונותנו לאחר, אך בעומק הרי שאדרבא מוסיף הוא ו'מעבה' את אשר לו ונותן לזולתו.

ישנה בחינה נוספת של 'עביות' שבחסד, שכאשר אדם נותן משלו הרי הוא מעבה את מידת חסדו ומגשם את הדבר, שאותה גשמיות שמתגלה אצל המקבל בנתינה זו - היא היא הרוחניות המתגלה אצל הנותן באותה הנתינה גופא, ונמצא שהרוחניות אצל הנותן 'מתעבה' ומתגשמת אצל המקבל.

לפי זה, כח הבעבוע שמתגלה במים על ידי תנועת הרוח, מהותו גם משורש החסד, שכן מהירות הרוח היא תנועה של נתינה, כאשר המים באים במרוצה, זוהי מרוצת התיקון של בחינת החסד. מהות החסד המעולה היא זו שנעשית במרוצה וזריזות, וכפי שמבואר בפסוקים (בראשית יח, ג-ז) 'וישא עניו וירא והנה שלשה אנשים ניצבים עליו, וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וגו', וימהר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח סולת לושי ועשי עוגות, ואל הבקר רץ אברהם וגו' וימהר לעשות אותו'.

הרי שהתורה חוזרת ושונה כמה וכמה פעמים לשונות של זריזות ומהירות. כלומר, הפעולה של החסד שמתגלה באברהם אבינו היא מדרגה של מהירות, וזו אותה מהירות שתולדתה בבועות, שנוצרים על ידי הרוח שגורמת לתנועת מהירות במים.

כידוע ישנם שלשה יסודות עיקריות בבריאה, אש, רוח ומים, וכנגדם עומדים שלשת האבות, אברהם כנגד מים, יצחק כנגד אש, יעקב כנגד רוח.

גילוי הרוח אצל יעקב כמובן היא במדרגת הדיבור שבפה, כפי שהוזכר שביעקב מתגלה כח הדיבור של התורה והתפילה, 'איש תם יושב אהלים', 'הקול קול יעקב', ודמותו חקוקה בכסא הכבוד המורה על האדם 'רוח ממללא'. מצד זה הרי שאותו בעבוע המתגלה במדרגה זו של יעקב הינו אותו שבא מכח הרוח.

לעומת זאת עומד עשיו הרשע, שהיסוד השייך אצלו ביותר הוא פסולת האש, פסולתו של יצחק אבינו כידוע. מצד זה הבעבוע הוא מכח רתיחת האש על ידי המים.

כיוצא בזה מצינו גם אצל אברהם שפסולתו הוא 'שמעאל', פסולת דמים. ושורש הדבר שנמצא אצלו פסולת הוא מכח הולדתו שבא ממקום שלא טהור, מתרח, ואם היה בא ממקום טהור, הרי 'מי יתן טהור מטמא'. אך כעת שאביו המולידו הוא תרח, בהכרח שיהיה ממנו גם פסולת - 'שמעאל'. 'תרח' אותיות 'רתח'. והרי תרח היה ב'חרן' לשון 'חרון אף' כמבואר בחז"ל.

נמצא שעיקר מהותו של עשיו בא מכח שני הקלקולים הנ"ל. הקלקול והפסולת דתרח מצד אברהם אבינו שהוא בחינת המים, 'ויקח נא מעט מים', ופסולתו היא רתיחת המים משורש תרח, ומצד יצחק אבינו שהוא בחינת האש ופסולתו היא פסולת האש שמרתיחה את המים ויוצרת את הבועות.

חסד באופן של מהירות - תנועת המים ע"י הרוח

אברהם מידתו חסד, 'תיתן אמת ליעקב

שבאים מהגשמים, שם רואים את מים כבר במקום נביעתם - בעננים.

לפי זה, הגדרת מבוע כפי שהוזכר לעיל מלשון גילוי, 'איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו', פעמים מגולה ופעמים מכוסה, אינו מתייחס לא למדרגת המים במהלך שמצטרפים לרוח ולא במהלך שמצטרפים לאש, כיון שבשניהם אין גילוי 'יש מאין'. ברוח, שורש המים הם מהעננים 'משיב הרוח ומוריד הגשם', וגם באש אין מציאות של גילוי הנסתר כיון שהאש רק מרתיחה את המים הקיימים.

הגילוי היותר גמור של מציאות הבעבוע של המים, הינה דוקא ממדרגת העפר, שם מתגלה ה'יש מהאין' והגילוי מהנסתר.

הנביעה מהעפר העליון

בפשטות, נביעה זו של המים מהעפר היא המדרגה הנמוכה ביותר של הבעבוע. שהרי המים אינם מגיעים ממקום עליון אלא מהמקום התחתון ביותר - מעומק האדמה שמשם מבעבעים ויוצאים. וכן הדבר בארבעת היסודות הנזכרות, אש רוח מים ועפר, שהאש רוח ומים הם עליונים וחשובים בדרגתם מן העפר הנמוך.

אולם בעומק, יש נביעה בעפר שהיא עליונה מכל המדרגות האחרות, והיא הנביעה מהעפר של העולם העליון - המעיין הנובע - לעולם התחתון. מכחו מתגלים מים רוחניים בעולם התחתון באופנים שונים כדוגמת בארה של מרים וכיוצא בזה.

לפי זה, הרי שמדרגת המים שמתגלים בנביעה זו הינם גבוהים יותר מהמים המתגלים מהרוח. שהרוח - הגם שהיא המדרגה הגבוהה, היא נמצאת בתוך העולם התחתון, לעומת העפר שיסודו בעולם העליון.

לעומת זאת יש את הבעבוע הנוצר על ידי האש, כאשר המים רותחים ומעלים בועות, הגדרתם היא מים שהיד סולדת מהם. מהות הגדרה זו היא היפך הנתינה והחסד, בנתינה מועבר הדבר מהנותן למקבל, המציאות ההופכית היא כאשר נוצר מרחק ודחיה בין הנותן למקבל. מרחק זה מתגלה במים כאשר הם רותחים שדוחים את יד האדם שאינו יכול ליגע בהם. זהו הבעבוע שבא מכח האש שהוא היפך החסד והנתינה.

בעבוע משורש מעיין נובע

עד כה נתבארו שתי מהלכים של בעבוע, האחד בו המים מצטרפים לאש והשני בו המים מצטרפים לרוח. אולם מצינו מהלך שלישי בו המים מצטרפים לעפר.

כידוע מיסוד דברי חז"ל שכח הבעבוע שמתגלה, שורשו 'מעין נובע'. מדרגת מעיין נובע הם מים שמגיעים מתתא לעילא ולא כגשמים שמגיעים מעילא לתתא.

כח הנביעה של המעיין אינו מאותם שלשה יסודות הנ"ל אש רוח מים, אלא הוא מהיסוד הרביעי - העפר, שממנו ומכוחו יוצאת הנביעה.

הדוגמה השורשית של נביעה ביסוד העפר, היא בארה של מרים, סלע שנתגלגל עם בני"מ מקום למקום, וממנה נבעו המים. כאן התגלה צירוף של מדרגת מים ממקום של אבן.

ההגדרה של נביעת המים מהאדמה או מהסלע הוא 'יש מאין', מציאות קיימת המגיעה ממקום נסתר ומכוסה. על פני הקרקע לא ניכר כלום מהמים אלא רואים רק עפר, אבן או אדמה. אך מהם בוקע ויוצא ה'יש' - המים, המושג מהבלתי מושג, ויוצא מהעלם לגילוי.

לעומת זאת, המים שמעילא לתתא - המים

מעשה הקבורה - הסתרה שתכליתה גילוי

כפי שנתבאר הגדרת הבעבוע הוא גילוי - 'אם תבעיון בעיון'. על דרך זו, הבעבוע המתגלה בתורה בע"ב דתחילתה וע"ב דסופה - מדריגת החסד - צריך להיות גם כן בבחינת גילוי.

ואולם דוקא שם אנו רואים לכאורה את הפעולה ההפוכה.

שהרי החסד דתחילתה הוא כשהקב"ה תופר כותנות עור לאדם וחווה 'וילבישם' - דהיינו פעולת הסתר של הדבר הגלוי. וכיוצא בזה גם החסד דסופה - קבורת משה רבינו - הוא גם כן הסתרת והטמנת האדם בעפר, לכאורה היפך הגילוי של החסד - ע"ב - הבעבוע.

אולם בעומק, דוקא קבורה שעל פניו נראית כהסתרת הדבר הגלוי והטמנתו, אזי אדרבא - שורשה הוא התחלת הגילוי דלעתיד לבוא. וכפי שמבואר בגמרא (סנהדרין ז'): שמושה את המת לחיטה הנזרעת באדמה וצומחת בשלימותה.

כלומר, מה שלנו נראה ככיסוי והסתרה ואף ריקבון וכילוי, בעומק הדבר הינו דוקא שורש הצמיחה והגילוי שלעתיד לבוא. שאותם מתים שכעת קבורים באדמה, בתחיית המתים יבצבו ויעלו למעלה, ויתגלו בשלמותם.

יסוד זה מתגלה ביותר בקבורתו של משה רבינו. שמלבד מה שנקבר באדמה כשאר כל אדם ונסתר מן העין, אף מקום קבורתו עצמו היה באופן של הסתרה, וכמפורש בפסוק (דברים לד, ו) 'ולא ידע איש את קבורתו'. היינו, שבקבורה זו נמצא הנעלמות וההסתרה הגמורים.

אך דוקא בקבורת משה רבינו אנו למדים את המקור לתחיית המתים - כמובא בגמרא (שם) שדורשת כמה לימודים 'מנין לתחיית המתים

הבעבוע דתורה

נביעה זו מהעולם העליון זוהי הנביעה של דברי תורה - 'נביעו דאורייתא', ועליה נאמר (איוב כח, יב) 'והחכמה מאין תמצא'. היינו שמתגלה בחינת 'יש מאין', 'יש' היוצא מן האדמה - ממעין הנובע, אך לא מהאדמה דעולם התחתון, אלא מהעפר והאדמה שבעולם העליון - ששם מקורו.

והנה איתא בגמרא (סוטה יד.) "תורה תחלתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים תחילתה גמילות חסדים דכתיב (בראשית ג, כא) 'ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם' וסופה גמילות חסדים דכתיב (דברים לד, ו) 'ויקבר אותו בגיא'".

כמו שהוזכר, 'חסד' גימטריא ע"ב. נמצא שתחילתה של התורה ע"ב וסופה ע"ב, וביחד - 'בעבוע'. זוהי התפיסה של התורה בשלימותה שענינה בעבוע מהמעין העליון הנובע, 'החכמה מאין תמצא' בבחינת יש מאין.

אולם בעומק, הגם שמקורה מהעולם העליון, ומשם נובעת חכמת התורה, גילוי היא בעולם הזה. וכפי שמובא בחז"ל שהיו המלאכים מריבים אלו עם אלו והשליך הקב"ה אמת ארצה וברא את העולם, ועל זה נאמר (תהלים פה, יב) 'אמת מארץ תצמח'. היינו שנתן הקב"ה לעולם הזה את הכח להצמיח את אותה אמת - חכמת התורה.

וכן הדברים ידועים במשא ומתן שהיה בין רבי אליעזר לחכמים בתנורו של עכנאי (ב"מ נט:). שם הובא שנתן הקב"ה לחכמים את הכח להיות כמעין הנובע מקור חכמה, שהתורה אינה בשמים אלא נמסרה לבני אדם ונובעת מלמטה. זו שלימות מדרגת הנביעה של תורה, מדרגה של מים ועפר - מעין נובע מעילא לתתא - נביעו דאורייתא מן השורש העליון.

הסתרה של הלבוש הוא גם כן שורש התחייה, שעם אותו הלבוש הוא עתיד לבצבץ ולעלות בתחיית המתים.

לידתו של משה - הסתרה שתכליתה גילוי

שורש בחינה זו של הסתרה שהינה תכלית הגילוי העתידית, מתגלה אצל משה רבינו גם בשעת לידתו. מצפינה ומסתירה אותו אימו שלשה חדשים. לאחר מכן מניחים אותו בתיבה בתוך היאור, ומשם מבצבץ ועולה לגדולה שמגיע לבית פרעה, ושם כל שורש גדלותו.

נמצא שמה שהיה נראה כיסוי והסתרה גמורים, בעומק גרמו את מציאות הדבר שעלה לגדולה. גילוי זה מתגלה גם בסוף חייו בקבורתו שנטמן באדמה באופן של הסתרה גמורה ש'לא ידע איש את קבורתו',

ושם הוא שורש ותכלית הגילוי השלמה שלעתיד לבוא, שממנו נלמד כל עיקר תחיית המתים מן התורה.

זהו עומק פעולת החסד שנאמרה בתחילתה של התורה באותם כותנות עור שהלביש הקב"ה לאדם וחווה, ופעולת החסד שנאמרה בסופה של תורה בקבורת משה רבינו. פעולת החסדים הללו אינה כיסוי והסתרה כפשוטם, אלא הם כיסוי שתכליתו הגילוי השלם - שמבצבץ ועולה בחינת 'מאין תמצא', וכולם לגילוי. וזהו שורש מדרגת הבעבועה שמתגלה בתורה שתחילתה 'חסד' - ע"ב וסופה 'חסד' - ע"ב.

יצירת האדם - צירוף מים ועפר באופן של בעבוע

גם ביצירת האדם מתגלה צירוף זה של מים ועפר, שכן עיקר ברייתו הינה מהעפר - 'וייצר את האדם עפר מן האדמה' (בראשית ב, ז). אך לכך נצטרף גם המים וכפי שמפרש רש"י על

מן התורה' - ואחד מהם הוא ממיתתו של משה רבינו שאומר לו הקב"ה (שם לא, טז) 'הנך שכב עם אבותיך וקם העם הזה' - שתיבת 'וקם' נדרשת על משה עצמו שעתיד לקום לתחיית המתים.

כלומר, דוקא מהנעלם וההסתרה היותר מוחלטים - קבורתו של משה רבינו - נלמד את שורש הצמיחה והגילוי דלעתיד לבוא.

ובעומק, עצם ההסתרה נצרכת ומוכרחת לתכלית הגילוי בשלימותה. הקבורה שהיא מבחינת הזריעה הנעשית בדמעה - 'הזורעים בדמעה' (תהלים קכו, ה) - היא שורש הגילוי של ה'ברינה יקצרו' (שם). נמצא שההסתרה שעל ידי הקבורה היא שורש הגילוי של תחיית המתים.

לבוש האדם - הסתרה שתכליתה גילוי

בדברי הגמרא בסנהדרין (שם) מובא, ששאלה קליאופטרא המלכה את רבי מאיר, האם בתחיית המתים יקומו המתים בלבושיהן כפי שנקברו עמם או שיקומו ערומים. השיב לה רבי מאיר קל וחומר מחיטה, ומה חיטה שנקברה ערומה יוצאה בכמה לבושים צדיקים שנקברים בלבושיהן על אחת כמה וכמה.

כל לבוש מהותו כיסוי של הדבר. וכפי שהוזכר, מאחר שמהות הבעבוע הוא גילוי, כיצד בחינה זו של גילוי מתיישבת עם הע"ב והחסד שבתחילת התורה - היינו מה שהלביש הקב"ה לאדם וחווה כותנות עור.

ואולם להאמור, הדברים מיושבים היטב. לפי שגם בחינה זו של לבוש שהאדם לבוש בו ועמו הוא נקבר, תכליתו ההכנה לתחיית המתים שלעתיד לבוא. שכך היא דרך הסתרת האדם במיתתו, שתחילה מלבישים את המת בתכריכים, ואחר כך מכניסים אותו לקבר ושם מסתירים אותו הסתרה גמורה. נמצא שעומק

עתיד הקב"ה להוריד טל של תחייה, ואז יקומו המתים ויבצצו מקבריהם. כלומר, כענין היצירה הראשונה שהיתה צירוף העפר עם המים - 'ואד יעלה מן הארץ',

כך גם יהיה לעתיד לבוא. אלא שביצירה הראשונה היו המים במדרגה של מתנת לעילא - שעלו מן התהום ובצצו בעפר. ואילו לעתיד לבוא עתיד הקב"ה להוריד טל של תחייה מעילא לתתא, וירד הטל לארץ ויעשה בעבוע חדש שהוא שורש תחיית המתים.

הרי שאותה לחלוחית של מים וטל מוכרחת לחיותו של האדם, ולכך גם ביצירה הראשונה וגם ביצירה שלעתיד לבוא צריך שיצטרפו המים לעפר.

אך לעומת זאת כאשר האדם מת ומונח בקברו, הוא מוסתר מעין כל בלא חיות. שם הוא בבחינת 'עצמות יבשות' - עפר בלא מציאות של מים ולחלוחית. אלא שלעתיד לבוא בזמן תחיית המתים, אז מוריד הקב"ה טל של תחייה, וחוזר המים ומצטרף לעפר, ובזה מחייה את העפר לחזור לחיותו כמו ביצירה הראשונה.

לעתיד לבוא ילמדו מעצמם במדרגת מעיין הנובע

לעתיד לבוא אומר הנביא (ירמיה לא, ל-לג) 'הנה ימים באים וגו' ולא ילמדו עוד איש את רעהו וגו' כי כולם ידעו אותי למקטנם עד גודלם' וגו'. עומק הדבר.

כאשר אדם לומד מרעהו, הרי אין הלומד נמצא במדרגה של מעיין הנובע - שנביעתו היא משלו, אלא מקבל הוא מזולתו. לעומת זאת כאשר האדם לומד מעצמו, הרי הוא במדרגת מעיין הנובע, וכדברי המשנה (אבות פ"ו מ"א) 'כל העוסק בתורה לשמה נעשה כמעין המתגבר'.

וזהו שאומר הנביא שלעתיד לבוא 'לא ילמדו עוד איש את רעהו כי כולם ידעו אותי

הפסוק (שם ו) 'ואד יעלה מן הארץ' - 'לענין בריאתו של אדם שהעלה הקב"ה את התהום והשקה העננים לשרות העפר ונברא אדם כגבל זה שנותן מים ואח"כ לש את העפר וכו'.

נמצא, שפעולת יצירת האדם נעשית בצירוף העפר והמים, כאשר מי התהום עלו ובצצו בעפר ויצרו בעפר מציאות של בעבוע. בעבוע זה יצר שורש של צורה - צורת האדם.

ביאור הדבר.

הבעבוע נוצר על ידי המים שניתנו לתוך העפר. זה גרם לבליטות ושינויים בצורת העפר וכך נוצרה שורש צורתו של האדם בבליטות ושקעים.

והנה, עיקר ההפרש בין הזכר לנקבה הינו גם כן בבחינה זו של בעבוע ובליטה בזכר. בחינה זו מתגלה באות ברית קודש - מקום המעיין הנובע - שורש ההולדה.

באשה לעומת זאת, מקום ההולדה אינו בליטה אלא נקב - המכונה בלשון חז"ל 'קבר' בבחינת עפר. שם קיים עיקר שורש היצירה שהוא העפר, אך חסר את הבעבוע של המים שיוצר את הבליטה - שורש המעיין הנובע. [אכן גם באיש יש בחינה זו בערלה הנמצאת באות ברית קודש, ודייקא כשמסירים אותה בברית מילה - נותנים אותה בעפר. וכן באשה יש גם בליטה - בשר תפוח.

צירוף מים ועפר בתחיית המתים

צירוף זה של מים ועפר המתגלה ביצירתו של האדם, מתגלה גם בסופו - 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב'. כפי שהוזכר, במיתת האדם מלבישים אותו בתכריכים, ואחר כך קוברים אותו באדמה בהסתרה גמורה. משם שורש הגילוי של תחיית המתים שעתיד לבצבץ ולעלות מן העפר בלבשו.

אופן תחיית המתים נעשה בצורה שבה

דהנה, 'עפר' נוטריקון 'ע' 'פר'. כלומר, פירור לשבעים. אצל יעקב זה מתגלה בפרו ורבו - שבעים יוצאי ירך יעקב. לעומתו בעשיו מתגלה שורש שבעים אומות דקלקול, והוא ה'ע' בתיבת שמו של 'עשיו'. שם אין צירוף המים והעפר במדרגה של בעבוע, אלא צירוף מים ואש במדרגת עשיו ושבעים אומות.

כנגד כך מביאים שבעים פרים בימי חג הסוכות - 'פירור' לעומת 'פרו ורבו' דיעקב אבינו.

אבל כאשר יתגלה האור דלעתיד לבוא בבחינת מעיין הנובע, אז יתגלה הנביעו שהוא משיג את כלל כל התורה כולה - 'נביעו דאורייתא'. והוא מדרגת משה רבינו, שבהסתרת מקום קבורתו גופא מונח שורש הגילוי והצמיחה של תחיית המתים.

ודייקא מתגלה מדרגה זו במשה רבינו, שבו מצינו את התגלות כלל התורה כולה. וכדברי חז"ל (ויק"ר כב, א) שכל מה שעתיד תלמיד ותיק לחדש נאמר למשה רבינו, והיתה בהשגתו כל התורה. ולכך דייקא משה רבינו יכל לכתוב את התורה באר היטב - שבעים לשון. היינו מכח מדרגת הנביעו דאורייתא, מעין האור דלעתיד לבוא, שכולל לא רק את חלקו שלו אלא את חלקם של כולם.

אכן בעולם הזה, מתגלה בחינה זו באופן של רב ותלמיד, שבו משה רבינו הוא הרב וכולם תלמידיו, כאמרם (אבות פ"א מ"א) 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע', וכו'. אולם לעתיד לבוא יאיר הארה זו במדרגת משה רבינו לכל ישראל, ושוב לא יהיו במדרגה של רב ותלמיד ולא יצרכו לאחר כדי לקבל את חלקם בתורה, אלא כולם 'ידעו אותי מקטנם ועד גודלם', ושם יתגלה הנביעו דאורייתא, צירוף כל המדרגות והחלקים של התורה כולם.

למקטנם עד גודלם. היינו שכל אחד ואחד יהפוך בעצמו להיות מעיין הנובע, ויתגלה האור של התורה לשמה, וכולם יהיו במציאות של בעבוע - מדרגת מעיין נובע.

והנה, אותם 'כותנות עור' הם שורש הקלקול וההסתרה, והם הלבושים שעמם נקברו אדם וחווה. שהרי באותו היום שחטאו ואכלו מעץ הדעת נגזרה מיתה בעולם. וכידוע מדברי חז"ל ששורש קלקול זה הוא בא' דכותנות 'אור' שנהפכה לע' ונעשתה כותנות 'עור'.

אלא ששורש תיקונו הוא באותו ע' עצמה בבחינת ה'מעין הנובע' שבה - 'ואבא היום אל העין'. ומתגלה שהא' שנהפכה לע' אינה קלקול בהכרח אלא אדרבא היא שורש התיקון שעל ידי המעיין הנובע - מתגלה נביעו במדרגה של עין המים.

בחינה זו של 'עין' דתיקון מתגלה גם בכתיבת התורה על ידי משה רבינו בשבעים לשון, וכפי שדורשים חז"ל (סוטה לו.) על הפסוק (דברים כו, ה) 'וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב', דהיינו בשבעים לשון, וכנגד שבעים אומות העולם כדי שיוכלו להעתיקה. וזהו ה'ע' דתיקון שתתגלה לעתיד לבוא כשיתגלו אותם שבעים לשון - 'וכולם ידעו אותי למקטנם עד גודלם'. היינו, שכולם יהיו במדרגת מעיין הנובע שלא יצרכו כלל ללמוד איש מאחיו, ויגיעו בעצמם לכל חלקי התורה, אפילו לאותם חלקים שבעלמא צריך הוא לחבירו כדי ללומדם.

אכן כשעדיין לא התגלה אותה מדרגה של עין ושבעים לשון, ומדרגת הבעבוע דמעין הנובע, יהיה האדם צריך לחבירו ולרבו כדי ללמוד את כלל חלקי התורה.

שתי בחינות אלו קיימות אצל יעקב ועשיו זה לעומת זה.

של יעקב אבינו, עקב, תחתון, מדרגת עפר. במדרגה זו המים מצטרפים לעפר כענין העקב שנושקת לעפר.

אבל בעומק, ה'עקב' עצמו הוא 'ע' 'קב', אדם רוצה בקב שלו יותר מתשעה קבין של חבירו - יו"ד קב - אחד שלו ותשעה של חבירו. וכאן ישנם שני מהלכים.

בצד התחתון מתגלה ביעקב שאינו רוצה אלא את הקב שלו - את חלקו בתורה, ואת שאר החלקים צריך הוא לחבירו שילמדנו. אך בצד העליון, האדם מצד עצמו אינו מגלה רק את הקב שלו, אלא את כל התשעה קבין של חבירו, את כל השבעים פנים ולשון של התורה - מדרגת ה'באר היטב שבעים לשון' שנתגלה אצל משה רבינו.

וזהו עומק בחינת יעקב - 'ע' 'קב'. שמדין העקב גופא הנושקת לעפר, מתגלה צד העליון של יעקב - 'מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל' - 'ע' 'פר' הפירור, שמצרף את המים לעפר.

זוהי מדרגתו של יעקב אבינו, שמדין ה'ישראל' מצרף את המים לרוח, צירוף בחינת אברהם ובחינת יעקב. ומדין ה'יעקב' מצרף את ה'מים' ל'עפר' - גימטריא 'תם'. זהו האמור בפסוק (בראשית כה, כז) 'איש תם יושב אהלים'. צירופם יחד יוצר את מציאות הבעבוע המתגלה את מדרגת החסד, כנ"ל.

יוסף כנגד עשיו

לעומת זאת עומד עשיו, שבו מתגלה בעבוע על ידי רתיחת המים באש, וכפי שהוזכר ששורשו בתרח. זהו שורש הבעבוע דקלקול העומד כנגד יעקב.

מי שעומד כנגד עשיו הוא יוסף - 'אלא תולדות יעקב יוסף' - שהוא שטנו של עשיו.

וזהו עומק צירוף המים והעפר, וכפי שנתבאר ש'עפר' נוטריקון 'ע' 'פר'. כאשר מצטרפים המים והעפר מתגלה בנביעו כל ה'ע' פירושם, וזו הנביעו העליונה שאינה רק שלב להשגת חלקו שלו, אלא השגת כל החלקים כולם.

שתי בחינות אלו של קלקול ותיקון מונחות גם בגימטריא של 'מים' ו'עפר'. 'עפר' בגימטריא ש"נ, ו'מים' בגימטריא צ' - יחד עולים ארבע מאות ארבעים. מצד הקלקול - 'מת', ומצד התיקון - 'תם'. מת היינו מדרגת העפר שאינו מבעבע - 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב'. המים נפלו לעפר וחזרו מבעבועם וכבר אינם מבעבעים. אבל תם הוא מציאות של שלימות - המדרגה העליונה. עומק ההארה המתגלה אצלו מכח העפר הוא שיש לו את כל החלקים כולם.

שתי בחינות ביעקב אבינו - יעקב וישראל

בעומק, זוהי מדרגתו של יעקב אבינו - שמצד אחד נקרא ישראל, ומצד שני נקרא יעקב. מדרגת הישראל היא מדרגת הרוח המרוממת שמצטרפת למים. רוח ומים ר"ת 'רם' - הרוממות העליונה. וזה ישראל 'לי-ראש' - המדרגה בצד העליון המרומם, והוא מכח צירוף אברהם ששורשו בחינת המים - 'אב רם' - עם יעקב שבחינתו רוח.

במדרגה זו, הרוח עולה למעלה יחד עם המים, ושוב חוזרים המים ויורדים מעילא לתתא - בסוד 'משיב הרוח ומוריד הגשם' - עננים בשמיא. 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו' - העליה מתתא לעילא, ואחר כך הירידה מעילא לתתא.

מצד שני יש את מדרגת 'יעקב' - 'יו"ד' 'עקב'. בהבחנה הפשוטה הרי שזו המדרגה התחתונה

המים והאש יש להם נקודה של אחדות בצד התיקון וכנ"ל העומדת כנגד עשיו דקלוקל. אבל מדין ה'יעקב' עצמו, צירוף המים והאש אינו בשלימותו אלא בצירוף הרוח ג"כ. בכך נעשה אחדות האש והמים באופן של תיקון.

צירוף מים ואש בבת אחת במדרגת יעקב - סילוק הבעבוע

זהו צירוף המים והאש מדין ההולדה של יעקב המתגלה ביוסף - 'אלא תולדות יעקב יוסף'. אמנם גם מדין יעקב עצמו קיים צירוף המים והאש במדרגת שמים - אש ומים בבת אחת.

ביאור הענין.

כשמים ואש עומדים כל אחד בפני עצמו ואח"כ מתחברים יחד, האש יוצרת רתיחה של המים, שכן הוא טבעם של שתי כחות המתנגדים בטבעם. וכאשר יש תנועה שיוצרת התנגדות במים זהו שורש הבעבוע. ואולם כאשר המים והאש נמצאים בבת אחת, לא שייך רתיחה. שהרי המים גוברים על האש ומצננים ומכבים אותה, או להיפך.

הכח שמתגלה ביעקב אבינו שמצרף את האש והמים בבת אחת בבחינת שמים, הוא עצם קיומם של שתי כוחות אלו יחד. הגם ששתי כוחות אלו מתנגדים בטבעם, במדרגת שמים דיעקב - 'ראשו מגיע השמימה', הרי המים והאש עומדים בבת אחת מצורפים יחד בבחינת 'עושה שלום במרומי', ואינם מתנגדים זה לזה. האש אינה גוברת על המים למצב של רתיחה, וכמו כן המים אינם גוברים על האש ומכבים אותה.

בהגדרה הכוללת החיצונית, המים נעשים פושרים שיצאו מקיריותם ולא הגיעו לכלל רתיחה, זוהי רוויה - קו האמצע. ובנידון דידן במדרגת 'ראשו מגיע השמימה', המים והאש

ביוסף הצדיק מתגלים כל ארבעת היסודות - אש רוח מים ועפר. שהרי יוסף כידוע כנגד היסוד - אות ברית קודש. שם קיים מדרגת 'עפר' בבחינת הערלה, וכפי שהוזכר. 'רוח' בבחינת יורה כחץ, 'מים' - עצם הטיפה היוצאת, ו'אש' - מציאות החמימות שמבשלת את הדבר ומגיע לרתיחה שממנו כח ההולדה.

נמצא, שמלבד צירוף המים והרוח וכן צירוף המים והעפר שמתגלים אצל יעקב אבינו, כפי שנתבאר, כאן נוסף צירוף אחר - מים ואש. הוא מתגלה דייקא בתולדותיו אצל יוסף הצדיק, במקום ההולדה. ויוסף עומד כנגד עשיו בצד הקדושה והתיקון, שכן בחינה זו מתגלה בפועל אצל יעקב אבינו בכך שראשו מגיע השמימה. 'שמים' נוטריקון 'אש ומים' - 'עושה שלום במרומי'. במקום 'רם' זו שבו הרוח והמים, שם מצטרפים גם המים והאש.

צירוף האש והמים מצד הקלוקל של עשיו נעשה באופן של 'חרון אף', שעל ידו נעשה הרתיחה ונוצר הבעבוע דקלוקל. עומד יוסף כנגדו ומגלה גם כן מדרגה של רתיחה, שעל ידי האות ברית קודש מצטרפים המים והאש למדרגה של רתיחה, היוצר את הבעבוע דתיקון. אמנם גם כאן, נפילה במדרגת אות ברית קודש מגלה רתיחה של 'ניאוף' - 'נ' אף', שורש חרון אף בעולם, שעל שם זה נקרא 'ניאוף' - שורש חרון האף.

לכן עיקר ניסיונו של יוסף היה באשת פוטיפר בבחינת הנאוף. שם הועמד בנסיון האם ישמור על מדרגת האות ברית קודש וממילא רתיחת המים על ידי האש תהיה באופן של תיקון, או ח"ו שמא יפול ממדרגה זו ויבוא לניאוף ורתיחה דקלוקל - חרון אף.

והנה, כדי להנצל - 'וינס וירץ החוצה'. כאן גילה יוסף את יסוד המהירות והרוח.

עומק הדבר.

ושם התחיל שורש קלקולו דעשיו.

חיבור ואיחוי זה שבין עשיו ליעקב הוא ה'ע' 'שוה' המתגלה בעשיו - 'עושה שלום במרומיו', חיבור ב' כוחות מנוגדים - אש ומים - להיות מצורפים ושווים יחד. כל זמן שיש התנגדות ביניהם נוצר בעבוע מכוח ה'בשצף קצף' (ישעיהו נד ח) - ש' צ' בגמיטריא 'אש' ו'מים', שהמים והאש יוצרים את השצף ואז נוצר הקצף.

והוא המלחמה התמידית שבין יעקב לעשיו, אך לעתיד לבוא כשיתגלה האור העליון ויהיה בבחינת 'עושה שלום במרומיו' אז 'הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל', כלומר, כאשר יחזור ויתגלה השלום העליון לעילא, אז יתגלה השלום וקץ המלחמה גם לתתא, וכל זה בהיות שתי כוחות אלו דבוקים ושלמים יחד, בלא התנגדות המייצרת בעבוע וקצף.

ובעומק, כידוע ששם הוויה יש לו ארבעה מילויים ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן. מילוי יודי"ן [יו"ד, ה"י, ו"ו, ה"י] עולה גימטריא ע"ב. זהו שורש הבעבוע שמתגלה בעולם דידן, ודייקא גלוי בבליטה של האותיות במילואם.

אבל לעתיד לבוא 'ביום ההוא יהיה השם אחד ושמו אחד', כלומר אז יהיה שם הוי"ה אחד, הוי"ה פשוטה בלא מילואים, אז יתגלה ביטול הע"ב של הבעבוע, והכל יושווה להיות אחד בלא שינוי כלל.

נמצאים בבת אחת וממילא מסתלק מציאות הבעבוע דהאש. אולם אצל יוסף זהו צירוף של מים ואש באופן של בעבוע.

המדרגה לעתיד לבוא - עושה שלום במרומיו - סילוק הבעבוע

כפי שנתבאר, תורה תחילתה חסד וסופה חסד היא שורש הבעבוע. וזהו העולם הזה - 'כי אמרתי עולם חסד יבנה, שעיקר בניית העולם הוא על ידי החסד. אכן בעולם הזה אין האדם יכול להשיג את כל חלקי התורה אלא בסיוע חבריו - נותן ומקבל - שורש החסד.

אבל לעולם הבא, ש'כולם ידעו אותי מקטנם עד גודלם', שם לא יהיה נותן ומקבל וכל מושג החסד אינו קיים. ואזי תהיה התכלית 'ביום ההוא יהיה השם אחד ושמו אחד' - הכרת גדולתו יתברך. להכרה זו שיכיר האדם את בוראו לא יצטרך לרב ולחבירו, אלא (ישעיהו מח י"א) 'למעני למעני אעשה' - והכל ישיגו הכרה זו בכוחות עצמם.

כל המדרגות של הבעבוע שהוזכרו עד עתה, מים ורוח, מים ואש, מים ועפר, וכל ההבחנות של העפר הנ"ל, הינם סוגים שונים של בעבוע - חסד. כולם אינם נצרכים אלא בעולם הזה - עולם החסד. אך לעתיד לבוא 'שהכל ידעו אותי מקטנם עד גודלם' ו'למעני אעשה' הרי זו היפך מדרגת החסד והבעבוע.

לעתיד לבוא כשתתגלה המדרגה העליונה, שם נאמר (מלאכי א, ב) 'כי אח עשיו ליעקב', עשיו נוטריקון 'ע' 'שוה'. בעולם הזה עשיו נפל לקלקול ועל זה נאמר (שם ב-ג) 'ואהב את יעקב ואת עשיו שנאתי'. אבל לעתיד לבוא יתגלה שורשו של עשיו בצד התיקון - חיבור עשיו ויעקב גם יחד. וכענין שהיה בתחילה שלא היה ניכר ההבדל ביניהם, עד שנפרדו דרכם. יעקב הלך לבתי מדרשות ועשיו לשדה לצוד צייד -

ב-ע בעבוע בלבביפדיה מחשבה
מספר שיעור בקול הלשון 42073957

סוגיות במחשבה בעבוע

משמע דמשחין היה פורח אבעבועות, וזה אינו, וע"ז פירש לשון חמימות, ר"ל מחמת חמימות היה פורח אבעבועות, עכ"ל. וכמ"ש באבן עזרא (שם) וז"ל, הוא מגזרת מים תבעה אש, עכ"ל. ועיין מזרחי (שם).

עוד שורש לאבעבועות, כתב הרמב"ן (ויקרא, יח, יט) וז"ל, וכבר הזכירו הרופאים עוד, שאם יהיה (העובר) נזון מדם משובח וכל מזונו מדם טוב, אלא שנשתקע בתוכו מדם הנדות, יחמיץ אותו ויוליד בולד שחין ואבעבועות למיניהם, עכ"ל. ובדקות, אף דם נדות יש בו חיים, סוד הגבורות.

עוד סיבה לבעבוע, כתב הרשב"ם (שמות, ט, ט) וז"ל, פורח - מגדל אבעבועות מלאות מורסא וליחלות, עכ"ל. ומעין כך כתב ר' אברהם בן הרמב"ם (שם) וז"ל, אבעבועות - שם לבועות מלאות ליחה ואויר לא תפיחות גסות מלאות חומר גס, עכ"ל. ובטור הארוך (שם) כתב וז"ל, והיה זה האבק בכל מקום שיוורד על האדם והבהמה לשחין אבעבועות, כי היה חם שורף, ואולי היה הרוח מכניסו בכל מקום, גם בבתים, עכ"ל. ועיין ב"ק (פ, ע"ב) ששחין מצרים היה לח מבחוץ ויבש מבפנים, ודו"ק. ועיין מלבי"ם (שמות, ט, ח), והעמק דבר (שם).

ויש בבעבוע תכונת "עלייה", כמ"ש במצודות דוד (משלי, כג, לב) וז"ל, כנחש הנושך בעקב איש ולא ירגיש, ואחריתו ישגא מאוד, כי יבעבע ונופח עד הקדקדק, עכ"ל. ותכונת החום לעלות.

כתיב במכת שחין (שמות, ט, ט-י) לשחין פרח אבעבועת וגו', ויהי שחין אבעבועת פרח. ופרש"י וז"ל, כתרגומו לשחין סגי אבעבועין, שעל ידו צומחין בהן בועות, עכ"ל. וכתב באבן עזרא (שם) שהאל"ף נוסף, והשורש הוא בעבוע, בע-בע. ועיין אבן עזרא בקהלת (י, א) שכתב שהשורש הוא בעה, וי"א שהוא לשון נבוע - מבוע. עיין תורה תמימה (דברים, כח, כז, אות כג).

וכתב רש"י (ישעיה, ל, יג) וז"ל, נבעה בחומה נשגבה - מגולה ליכנס בה בחומות משגבכם. נבעה לשון גילוי, כמו בעובדיה (א, ו) נבעו מצפוניו, אתגליין מטמרוהי, ודונש פתר נבעה "בליטה", שהחומה נעשית כמין אבעבועות מפני הגשמים וקילקול טיט רעוע. וכתב הרד"ק (שם) וז"ל, ונבעה - הוא מקום נפוח בקיר, והוא מענין שחין אבעבועות, עכ"ל.

א"כ לשון בעבוע או לשון "בליטה", או לשון גילוי ממלת נבעה - בע, גלוי. או לשון גל, כי דרך הבעבוע להיעשות בצורת גל, והבן. ועיין תורה תמימה (הג"ל).

ופעמים הבעבוע בצורת קצף, כמ"ש רש"י (קהלת, י, א) וז"ל, זבובי מות יבאיש יביע וגו' - כגון בימי החורף שאין בזובובין כח, והם קרובים למות, גם אם בא לתוך שמן רוקח ומתערב בבשמים, הוא מבאישו והוא מעלה קצף שקורין אשקומ"א בלע"ז, ונראה בו כמין אבעבועות, וזה משמעו של יביע, עכ"ל.

ושורש אבעבועות, פעמים רבות הוא מחוס, כמ"ש בשפתי חכמים (שמות, ט, ט) וז"ל, בקרא

מדור
רל"א
שערים

צירוף
ב-ע / ב-ו / ע-ו

ב-ע

זו היא בבחינת ירידה ממדרגת הנהגה ניסית, להנהגת הטבע, טבע, עב-ט. כי הנהגת הטבע היא עביות, שנראה כהנהגה כללית, ואין ניכר הנהגת השגחה פרטית, שהיא הנהגה של דקות.

וע"י נפילתו זו נפל ממדרגת אדם דקדושה למדרגת אדם בליעל, כי כיום מתגלה הראות והדקות, ובלילה נגלה העביות. ולכך העננים המסתירים את האור נראה כעין לילה נקראים עבים, לשון עביות. ואצל כל אדם יש מקום שהוא בבחינת בליעל, בלי-עול, והוא העקב, עב-ק, מקום שאדם לא חלי ולא מרגיש לרוב עביותו. ואת עביות זו בא יעקב אבינו לתקן יעקב, עב-יק. ועיקר תיקון העביות שבנפש, הוא ע"ש הנ"ל, נעלבים ואינם עולבים, עלב, עב-ל. כי הנעלב ואינו עולב, מבטל עביותו ונעשה דק ועדין. ומאידך יש עבודה של עביות דקדושה שהוא בחינת יעקב חבל נחלתו, כחבל עב שיש בו ג' חוטים. והוא בחינת מצות ג' הדסים בסוכות, הנקראים עבותות. עביות דקדושה. ובנין עביות זו נבנית אצל כל אדם בהיותו עובר במעי אמו, שתחילה הוא טיפה דקה, ונעשה עב, וע"ש כן נקרא עובר, עב-ור. והוא בלוע באמו, עב - ל, ואמו נעשה עבה מחמתו. ומלאך המלמדו כל התורה הוא מכח עביות שם ע"ב, מילוי. ע"ב כנ"ל. וזהו תורתו של יעקב, איש תם יושב אהלים, מעין עובר בתוך אהל.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: ערב, עשב, שבע, עזב, עצב, עבד, ארבע, אבעבעת, בעבוע, אלישבע, אצבע, שבע, בלע, בקע, בקעה, גביע, גבעון, גלבע, בצע, בקע, יעקב, טבע, טבעת, בלעדי, בעל, עלב, עבר, עבירה, בעבור, עבט, עברה, בועז, בער, רעב, בערה, תועבה, תועבה, גבעל, מערב, ערב, בליעל, בלעם, טבע, ירבעם, נובע, טבעת, עב, עברי, עיבל, עכבור, עמינדב, עקרב, עקב, צבע, בצע, יעבי, מטבע, נבע, נבעית, נבע, עבדיה, עבות, עובר, עובד, עכביש, ענב, בעט.

הנה נודע שם הויה, יש בו ד' אופני מילוי, והראשון בהם כאשר ממלאים יוד, הי, וי, הי, עולה ע"ב, לשון עיבוי. כי שם הויה עצם, והמילוי עיבוי. והוא השורש לשם בן ע"ב אותיות, היוצא מן הפסוק, ויסע, ויבא, ויט, כנודע. וכל אלו שיש אותיות ע"ב בשמם, כגון יעקב, עב-קי, בעז, עב-ז, עמינדב, עב-מינד, עבדיה, עב-דיה, ינקיתם משם זה.

וכאשר מדרגת ע"ב עיבוי זה הוא במדרגת רצוא ושוב, נעשה בעבוע.

ושורש עיבוי זה הוא השורש לכח עיבוי של רע, כי עצם מילוי אותיות שורשם בשורש לרע, כנודע, מילוי גימט' אלקים, והוא שורש לאלהים אחרים. ובפרטות תחילת כל המילויים, מילוי שם הוי"ה ביודין ע"ב. ושורש הרע נקרא עקרב קשה מנחש כמ"ש בברכות (שכרוך על עקבו מפסיק). עקרב, עב-קר. עביות היוצרת קרירות, שורש לעמלק "אשר קרך". ובנפש זהו אדם בליעל, עב - ליל, חשך עבה כמו שהיה במצרים. ונגלה בנפש כח מבעט, בעט, בע - ט. וזהו בחינת בלעם, בע - לם.

ונודע שמדרגת נפש, שורש הרע הוא בחינת ערב רב. ערב עב-ר. מלשון עב רע. ועמלק אחד מן ה' מיני ערב רב, ונודע שערב רב גימט' דעת, דעת דלקולקול, והוא בחינת בלעם, יודעי דעת עליון. בלעם עב-מל. ושורש קלקול זה נתגלה באכילה מעץ הדעת טוב ורע. ושם נתקלל אדה"ר וחווה, בעצבות. בעצבון תאכלנה, הרבה ארבה עצבונך וגו'. עצב, עב-צ. כי החטא יוצר עיבוי. ולחד מ"ד עץ שאכל ממנו אדה"ר ענבים היה, ענב, עב-ן. ואילו אכל מעץ החיים היה דבק במדרגת מים חיים, נביעה. נבע, עב-ן. היפך ענב, נבע. עץ הדעת, ענב, עץ החיים, נבע.

ופעולת החטא נקראת עבירה, עב-ר. וע"י אכילתו דבק בתועבה, תעב, ת-עב. ומתולדת החטא שנפל ממדרגת בן, שהרי היה יצור כפיו של הקב"ה, למדרגת עבד. עבד, עב-ד. ואז נעזב ממנו ית"ש ונתגרש מג"ע. עוב, עב-ז. והבן שעצם העביות הוא גופא העזיבה. ואילו זכה והיה אכילתו מעץ החיים, היה אז בבחינת צדיק אכל לשבע נפשו, שבע, עב-ש עביות דקדושה, כנ"ל. אולם כאשר אכל מעץ הדעת, דבק בקלקול במדרגת בטן רשעים תחסר, בחינת רעב, עב-ר. ונפילה

ב-ו

השפתים, כנ"ל. והבן שאותיות "בו" במילוי ב"ת וי"ו עולים דל"ת [כי "בו" במילוי בגימטריא ארבע מאות שלשים וארבע], ובזה מצורפים לאותיות הלשון דטלנ"ת, שהם דלת-נט. וכן רמזו במלת לשון, לש, ל"ש ר"ת לשון שפתים. ובצורפו לשפתים מוקטן ולכן יש בלשון אותיות ון, שהם הקטנה בלשה"ק כנודע, כגון איש-אישון וכדו'. ולכך עיקר הדיבור נקרא או על שם הלשון, שלשה ומערכת את האותיות כמ"ש לשון הרע, בעל הלשון וכדו'. וכן נקרא ע"ש השפתים, עקמת שפתיו כנ"ל.

ובעומק באותיות ב-ו, גנוזים כל כ"ב אותיות, בו הכל, וזהו שורש עולם התיקון, בהו, ואמרו רבותינו, בו - הוא, והיינו שבו נמצא הכל. אולם כאשר תהו שולט על בהו, נעשה בוז, בו - ז, ז' מלכי אדום של עולם התהו, כנודע. ורמזו בכך שאות ראשונה בתורה ב - בראשית. ואחר כ"ב אותיות ישנה אות ו'. ואת הארץ. וכן מאות ב' עד אות ו', ישנם ה' אותיות כנגד ה' מוצאות הפה. ובהסיר ה' אותיות מן ב' עד ו' מן כ"ב אותיות, עולה י"ז, גימטריא טוב, העולה שם אהו-ה, כנודע, היוצא מן הפסוקים את השמים ואת הארץ, ר"ת אהו-ה, חותם שבו נברא שמים וארץ, כולו טוב. וזהו בול, בו - ל, שבו כלול כל האותיות.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבדון, אבוי, אבוס, אבות, אביהו, אביון, אבלות, אבשלום, אוב, אויב, אזור, איבו, איוב, גיבור, בהו, בודד, בוז, בוגד, בוצ, בוקר, כוש, בחור, בטוח, בכור, כלול, מואב, כמות, בנות, בניו, בעדו, ברוך, בריאות, בתואל, בתולה, גבול, גבעות, גנוב, דבורה, דובב, דיבון, כרוב, כתוב, כוכב, מבוא, מכול, מושב, מלבוש, נבואה, סובב, ערבון, עבוט, עזוב, רוב, צבאות, רחוב, שבו, שבועה, תבונה, תושב, תבואה, זבוב, זוב, חבוש, חביון, חבקוק, חברון, חוב, חלבון, חרבונא, חשבון, טוב, טוביה, טבור, כבוד, כלוב, כרוב, כתוב, תושב, בול, לבנון, זבולון, נבון, משוב, נבו, נבון, נוב, נתיבות, סוב, עבות, עובר, עוגב, עורב, עובד, צבוע, צובה, רבוא, שבור, שכלול, שובב, בור, בעבוע.

נודע שכ"ב אותיות, נחלקים לה' מוצאות, והם, אחה"ע, בומ"ף, גיכ"ק, דטלנ"ת, זסשר"ץ. אחע"ה מגרון, בומ"ף משפתים, גיכ"ק מחיך, דטלנ"ת מלשון, זסשר"ץ משיניים (עיי' ספר יצירה פ"ד מ"ג). בומ"ף נקראים עקמת שפתיו הוה מעשה (סנהדרין סה ע"א) והוא בעיקר באותיות השפתים [עיי' להרמב"ן במלחמות סנהדרין יז ע"א בדפי הרי"ף ד"ה אמר הכותב. ועיי' אוהב ישראל שמות, פרשת פרה]. בומ"ף עולים קכ"ח, גימטריא המילוי של ד' שמות ע"ב ס"ג, מ"ה וב", היינו, מילוי וחיות ד' עולמות אבי"ע. צורת התנועה של השפתים, היא צורה של בעבוע, בו - בעע.

והנה אע"פ שעיקר אותיות בומ"ף בשפתים, כנ"ל, מ"מ נקשרים בלשון, כמ"ש בספר השם (עמ' קס"ג ד"ה למה) וז"ל, בומ"ף משתמשות בין השפתים ובראש הלשון. וכן באוצר המדרשים הביא ספר יצירה הנ"ל וז"ל, בומ"ף בשפתים, קשורות בלשון, כשלהבת קשורה בגחלת. ועוד כתב שם בספר השם (עמ' קע"ד ד"ה בתחלת) בומ"ף בשפתים וסימן "בפום" [כלומר בפה]. ונגלה במלת בוצ, שהוא הרכבת אותיות מאותיות השפתים, ב - ו, ואותיות הלשון, צ. וכל תיבה ותיבה יש לבדוק את שורשה במוצאות הפה, ולפ"ז להבין את מהות התיבה, והיא חכמה גדולה, ולעת עתה לא מצאו מי שעשה כן באופן מסודר על כל התיבות. והשפתים מקום הפתח, בחינת בור, בו - ר, שהשפתים פתח להכנס לתוך הגוף, שהוא כלי קיבול כבור. וכן בחור, בו - חור, פתח. וכן בכור, פטר רחם, פותח את הרחם, בו - כר.

ועיי' באברכנאל (שמות פ"ד ד"ה ויאמר) שכתב וז"ל, הן אני ערל שפתים (משה) ולכן היה כבד הדיבור, כי לא יוכל לבטא באותיות בומ"ף. וכן עיי' בספר צפנת פענח (בא ד"ה וז"ל) שכתב וז"ל, מה שאמר משה מה שמו מה אומר אליהם (שמות ג, יג) על פי מה שנאמר בשם הגאון מהר"ם, דאותיות בומ"ף היה למשה למחסור וכו'. ובשם הוי"ה ככתיבתו יש בו וי"ו, וז"ש מה אומר אליהם.

ובבחינה אחת, חסרון זה היה מקום לענוה של משה, שם עצמו שפל, בחינת אזור, אז - בו.

והנה בומ"ף נחלקים לב' חלקים, בו-מף. ובו הוא השורש בבחינת שנים שהם ארבע. וב' נכתב דגושה ורפויה, והרפויה קרובה בהיגוי לאות ו'. והנה אותיות השפתים מצורפים ללשון שהרי הלשון בוקעת דרך

ע-ו

עון, עונה, זמן. עו-ן. ובפרט נגלה בחג השבועות, שבוע, עו-שב.

ובמדרגת מקום, עולם, עו-לם. תיקון העולם תיקון ע-ו, ועיקרו נגלה בביהמ"ק הנקרא מעון, עו-מן. ובפרט בשורש כל הקורבנות, עולה, עו-לה. וכן נגלה במנחה, עשרון סלת, עשרון, עו-שרן. ובעבודת חוץ נגלה בעגלה (עגל, עגול, עו-גל), ערופה, עו-רפה.

ובמדרגת נפש בקלקול זהו עוג, עו-ג. ועפרון, עו-פרן. ועמון, עו-מן. ובתיקון שמעון, עו-שמן. וכן יהושע, עו-יהש, ישעיהו, עו-ישעיה. ועוד. ותחילת כל היות כל אדם עולל, עו-לל, וכח זה אף עתה מתקן את אשר עות, עו-ת.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: עוף, עשו, ערום, עצבון, עוד, ערוה, עוף, רעו, עון, עצום, גוע, ועד, ערוף, שוע, גבעון, הושע, בוצע, בוקע, יהושע, ישעיהו, ישועה, מועד, עוז, מעון, משעול, נעורים, עבור, עולה, עול, עונה, עוני, עור, עליון, עפרון, עציון, עמוד, ערעור, ערוץ, עשור, עשתרות, צוער, תועבה, שגעון, תענוג, גדעון, גרוע, עכו, הודיע, הופיע, הושע, מנעול, מבוע, נוגע, נוטע, עוה, עשוי, פעור, רועה, צרוע, שבוע, שובע, שסוע, שוער, שמועה, תולעת, תשועה, תערוכת, תרועה, זועה, זורע, זעום, ידעוני, ידוע, יהודיע, יועץ, יעקוב, מצוע, עלוקה, שמעון, תקוע, מועקה, עולל, עולם, עונן, מעות, מעלות, עצור מצורע, רגוע, עגול, עוג, עוגה, עומד, עיבור, עלבון, עמון, עמיהוד, ענוה, עמוק, עפרון, עצום, עקוב, ערבון, עשוק, פועה, צפעוני, צבוע, צנוע, רבוע, רעואל, קרוע, פועל, שומע, שעור, מופע, עורג, שוע, בעבוע.

שורש מלת ע-ו, מצד הקלקול בחינת 'עוה' לשון עיקום והתפתלות, איבוד דרך היושר. ובבחינת עיגולים נעשה צורת בועה, בעבוע, ב - וע. ושורשו חטא אדה"ר שאלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים.

ושורש החטא בפגם העין, ו"תרא האשה", ועי"ז במקום א' נעשה ע', מאור, נעשה עור, בלתי רואה, עור, עו-ר, וכן נעשה להם כותנות עור כנודע. ונקנסה עליהם מיתה, בחינת גוע, גו-ע. וכן עוני חשובה כמיתה. עו-ני. כי תחלה היה עשיר, מכל עץ הגן אכל תאכל ולא חסר כלום. אולם כאשר נתגרש מגן עדן מקום התענוג, עונג, עו-גן. ונתקלל לעבוד את האדמה, אשר נאמר בה בעצבון תאכלנה. עצבון, עו-צבן. וכן מצורע חשוב כמת. מצורע, עו-מצר.

ושורש החטא ע"י אכילה מעץ הדעת, עון, עו-ן. בבחינת אין אדם חוטא א"כ כנסה בו רוח שטות, שגעון, עו-שגן. ואמרו חז"ל, שאדה"ר אמר, אכלתי ואוכל עוד. עו-ד. ובא נחש על חוה והטיל בה זוהמא, בחינת ערוה, עו-רה. ובחינת תועבה, עו-תבה. והנחש נקרא צפעון, עו-צפן. ותולדת החטא, זועה, עו-זה. ונעשה להם מועקה, עו-מקה. ונעשה עשוק, עו-שק.

ועיקר כח פגם חטא זה מתגלה אצל עשו, עו-ש, היפך יעקב איש תם, שופריה מעין אדה"ר. לעומתו עשו לא עלה עליו עול, עו-ל, בליעל, בלי עול, אין עול לתקן, קלקול של עו - עוב. ומתחילה היו ערומים ולא יתבוששו, ערום, עו-רם. אולם מתולדת החטא חשו שאינם צנועים, צנוע, עו-צן. ותפרו להם עלי תאנה. והקב"ה עשה להם כותנות עור, עו-ר, כנ"ל. ונעשה כל היותו נצרכת לישועה, עו-ישה.

ושורש התיקון ביום שחטא אדה"ר, ראש השנה, הנקרא יום תרועה, עו-תרה. ונמשך בכל המועדים, מועד, עו-מד. וזהו במדרגת זמן. ונקרא

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה
בעבוע
מילון ערכים בקבלה
אבעבועות

בלביפדיה קבלה בעבוע

יושר

גבי נתינת פאה אמרו (ירושלמי, פאה, פ"ד, ה"ג) ג' אבעיות (לשון גילוי, עיי"ש) ביום, בשחר, ובחצות, ובמנחה. והוא כנגד ג' קוים, כנודע. ועיין ערוך (ערך אבע).

ועיין בכורות (מא, ע"א) שיש ג' מיני שחין, ובשחין יש אבעבועות.

מבוע היושר. וכתב בקהלת יעקב (ערך מבוע היושר) וז"ל, פי' ר' משה כי הכתר נקרא כן, כי הוא מיישר נתיבות החכמה על קו אמצעי. והפרדס כתב ע"ש שמשפיע לתפארת שנקרא ישר, עכ"ל.

שערות

עשו איש שעיר. וכתב (עובדיה, א, 1) אך נחפשו עשו נבעו מצפוניו. ועיין ב"ק (ג, ע"ב). ושרו של עשו נקרא סמאל (עיין ספר הקנה, ד"ה סוד הלכות טריפות). וכתב בילקוט ראובני (וישלח, אות קע, בשם המגיד) וז"ל, מבעה - זה סמאל, ולמה נקרא כן, מפני שהוא מחפש אחר עוונתיהם של ישראל, מלשון נבעו מצפוניו, ולפיכך אמר שמואל (ב"ק, ג, ע"ב) מבעה זו השן, דכתיב שיני רשעים שברת, עכ"ל. ועיין אוצר החיים (משפטים, ד"ה ונרמוז מצוה זאת), עיי"ש.

והשערות סוד כלי לנביעת האור, הן שערות הראש, והן שערות הדיקנא, והן שערות בכל מקום. ועיין קול ברמה (אות לב; אות קמז; אות קצו). ורמח"ל באדיר במרום (ד"ה תאנא בגולגלתא דרישא).

אזן

אזן שומעת. ואמרו (ויק"ר, כא, ה) דרבי חנינא הוה מבעב, על שום ונשמע קולו.

אור א"ס

אלופו של עולם. וכתב באבן עזרא (שמות, ט, ט) וז"ל, אבעבועות - האלף נוסף (כל מקום שאל"ף נוסף בתחלה הוא הארת אלופו של עולם), כי הוא מגזרת מים תבעה אש, עכ"ל.

ולשון הלשם מבוע דאור א"ס. עיין ספר הדע"ה (ח"ב, ד"ד, ענף יט, סימן א; שם, ד"ה, ענף ג, ס"ז), וספר הכללים (כלל יח, סימן טו).

צמצום

צמצום, הסתרה. והיפוכו בע, מלשון גילוי, כמ"ש (עובדיה, א, 1) אך נחפשו עשו נבעו מצפוניו. ובתרגום, אתגלין מטמרוהי. ובעי לשון חיפוש הנסתר, וכמ"ש אברבנאל (ישעיה, כא) וז"ל, ותבעין בעיו, לשון בקשה וחיפוש, עכ"ל. וכן הוא במצודות ציון ומלבי"ם שם, ועוד.

קו

מי אור העליון נובעים בתוך הקו - צינור. וכגודל התקוה מתתא לעילא, בסוד מ"ן, כן הנביעו מלעילא לתתא, בסוד מ"ד. אמרו (תוספתא, סוכה, פ"ג) גבי בארה של מרים, והמים מבעבעין ועולין "כעמוד" למעלה. קו "דק" (ושוורש כל דקות בקו, וד"ק). וכתב רש"י (סוכה, לד, ע"ב) וז"ל, חזזית - כמין אבעבועות "דקות", עכ"ל.

עיגולים

חומה סביב. וכתב רש"י (ישעיה, ל, יג) וז"ל, נבעה בחומה נשגבה - ודונש פתר, נבעה, בליטה שהחומה נעשית כמין אבעבועות מפני הגשמים וקילקול טיט רעוע, עכ"ל.

כל משקה מסריח מעלה אבעבועות, עכ"ל.
וכלשון הרשב"א (ע"ז, ל, ע"א) שאין היין מבעבע,
והחומץ מבעבע, עכ"ל.

עתיק

ז"ל הזוה"ק (ח"ב, קמב, ע"א) גו נבעו דעתיקא
דעתיקין.

אריך

ז"ל התיקונים (קה, ע"ב) די במיא נחית לגבי
צדיק לגביה ב"אריכו". שורש הארת קו אמצע,
א"א, ודו"ק.

מו"ס דאריך. ואמרו (זוה"ק, ח"ג, קכט, ע"א) אית
מבוע דנפק ממוחא סתימאה, ונהיר ונגיד
בההוא נימא לנימין דז"א.

אבא

אב מוליד, פו"ר, והפירות נקראים בארמית
"איבא", כי הם תולדות האב, ודו"ק. וז"ל
התיקונים (ק, ע"ב) ונחית תמן נביעו, למעבד
איבא, דאיהו פריה ורביה.

וכתב בעמק המלך (שער יג, פרק מד) וז"ל,
ואודות זה נקראת באר הנובע מים חיים מיסוד
אבא, וכשאינו נובע אינה נקראת באר, עכ"ל.
ועיין בית עולמים (דף קמ, ע"א, ד"ה ותאנא).

אמא

ז"ל הזוה"ק (ח"ב, ט, ע"ב) בזמנא דהוה בי
מקדשא קיים, נהורא ונביעו דאימא עלאה הוה
נהיר ונחית לתתא.

מקוה. וגבי בגדים שמטבילין (עיין מקואות, פ"י,
ובמאירי שם), בעי שיבעבעו.

לאה, ולתתא רחל. וכתב בקהלת יעקב (ערך
יביע) וז"ל, יביע ר"ת ימשיך בחינת יראה ענוה,
והוא סוד לאה רחל, עכ"ל, עיי"ש.

ועיין פע"ח (שער חזרת העמידה, פ"א) בסוד יום
ליום יביע אומר, מהזוה"ק. ועיין רמח"ל
בפירושו לתהלים על פסוק זה.

תרי ביעין דעתיק מתלבשים באודנין דא"א,
כן כתב בשער מאמרי רשב"י (פרוש האדרא).

חוטם

כתיב (קהלת, י, א) זכוב מות יבאיש יביע שמן
רוקח. וכתב האבן עזרא (שם) וז"ל, כי הזכובים
המתים יבאישו שמן רוקח שאין מעלה מריחו
הטוב, ולא יפסק הביאוש, כי הזכובים יביעוהו,
ויהיה פועל יוצא, עכ"ל.

כעס, קצף. וכתב במצודות ציון (הושע,
י, ז) וז"ל, כקצף - ות"י כרתוחא. והן כעין
אבעבועות, ועל כי באים ע"י מהירות השפיכה
מכלי אל כלי, ונראה כאלו השופך מתקצף,
לזה קרוי בלשון קצף, עכ"ל.

פה

אדם המדבר נקרא "מבעה", כמ"ש (ישעיה, כא,
יב) תבעיון בעיו. עיין ב"ק (ג, ע"ב).
ושן האדם שבפיו נקרא מבעה, מפני שפעמים
מכוסה ופעמים מגולה, עיין ב"ק (שם).
ועיין זוה"ק (ח"ב קמו, ע"ב) ונשיקה בפומא,
דאיהי מבועא דרוחא. וכתיב (תהלים, יט, ג) יום
ליום יביע אומר. ועיין שם (ח"ב, קלו, ע"ב). והוא
חסד לחסד, כמ"ש בשעת רצון.

עינים - שבירה

בונה עולמות ומחריבן. וכתב הרד"ק (ישעיה,
ל, יג) וז"ל, ונבעה - הוא מקום נפוח בקיר,
והוא מענין שחין אבעבועות. וכאשר יש בקיר
מקום נפוח, הוא קרוב ליפול, עכ"ל, עיי"ש.
ועיין זוה"ק (ח"ב, ע, ע"א). וזהו שורש השבירה.
ובתיקון, וכי אמרתי עולם חסד יבנה, וחסד
גימט' ע"ב, סוד ע"ב דתיקון לעומת אבעבועות
דקלקול.

מצורע חשוב כמת. והצרעת מעלה
אבעבועות. עיין זוה"ק (ח"א, כו, ע"ב; ח"ג, כח, ע"א;
רכא, ע"ב). ועיין ציוני (אחרי מות).

ושורש כל הקלקולין בשבירה. וכתב רש"י
(ברכות, סא, ע"א) וז"ל, יביע - לשון אבעבועות.

ז"א

שורש לי"ב שבטיים. ואמרו (תוספתא, סוכה, פ"ג) עלי באר ענו לה עלי באר, והמים מבבעעין ועלין כעמוד למעלה וכל אחד ואחד מושך במקלו איש לשבטו ואיש למשפחתו. ועיין קהלת יעקב (ערך מבוע). ועץ חיים (שי"א, פ"ו, מ"ת). קיבוץ ו"ק לפרצוף אחד. וכתב האברבנאל (שמות, ט) וז"ל, ואבעבועות הן מורסות הנולדות ב"צדדי" העור (ו"ק, ו"קצוות"), והן בועות. להיות רבות ומקובצות זו עם זו, נכפלת המלה ונקראו "אבעבועות", עכ"ל.

ז"א, אדם. ולעומתו אדם בליעל, מבעה, אדם בליעל (כ"כ בילקוט ראובני בשם המגיד, וישלח, אות קע).

נוק'

מים נוקבין. וכתב בזהר הרקיע (בראשית) וז"ל, ונקראו נביעו, כי נבעו אל הגבורות מא"ס כמעין הנובע (מתתא לעילא) מבילתי שיעשה בו אדם שום פעולה, כן בחינת מ"ן ראשונים היה בלי העלאת מ"ן לא"ס ב"ה (אלא) מרצונו הטוב הוציא נביעו זה גו בוצינא דקרדינותא סתים גו סתימין מרזא דא"ס, עכ"ל. ועיין פע"ח (שער נפילת אפים, פ"ד) וז"ל, נביע מתתא - מנשמותיהן צדקייא (מ"ן). ונביע מלעילא - מ"ד, עכ"ל.

חיבור זו"ן. וכתב הריטב"א (תענית, ו, ע"ב) וז"ל, וכשיורד טיף כנגד טיף טיף נוצצות אבעבועות כלפי למעלה כנגד טיפה העליונה, והבאה מן השמים היא הכלה, והיוצאת מן הארץ לקראתה הוא החתן, עכ"ל, עיי"ש שהרחיב וביאר מי החתן ומי הכלה. ולדברי המקובלים הוא להיפך.

ומה שנמצא בצד, נקרא "פאה". וכתב הר"ש משאנץ (פאה, פ"ד, מ"ד) וז"ל, האביות - בירושלמי מפרש, מלשון נבעו מצפוניו, תרגום איתגליין מטמרוהי (עובדיה, א), שהבעל הבית מתגלה ונראה לתוך שדהו כדי שיקחו העניים פאה, עכ"ל.

כתר

בעי, רוצה. וכמ"ש ברד"ק (ספר השורשים, ערך בעה) וז"ל, בעים רוחו (ישעיה, יא, טו) וכו', ופירושו בבקשת רוחו, כלומר ברצונו, עכ"ל.

חכמה

שמן. וכתב רש"י (קהלת י, א) זבובי מות יבאיש יביע וגו' - אם בא לתוך שמן רוקח ומתערב בבשמים, הוא מבאישו, והוא מעלה קצף שקורין אשקומ"א בלע"ז, ונראה בו כמין אבעבועות, וזה משמעו של יביע, עכ"ל. ועיין זוה"ק (ח"ב, רנט, ע"א). ואדרא רבא (קלו, ע"א). ושער מאמרי רשב"י (פירוש ספד"צ, פ"א).

בכור. ואבעבועות, הוי מום בבכור. עיין בכורות (מא, ע"א) שצריך להראותו לחכם, ודו"ק. ועיין שם (כא, ע"ב) לגבי נפל, שהבא אחריו אינו בכור, ששיעורו טינוף, והיינו מבבעע, עיי"ש. והחכמה מאין תמצא, בבחינת מעיין נובע. וז"ל זוהר הרקיע (בראשית) ואור החכמה נקרא מבוע, פירוש שיוצא ממקום הסתום, והוא כתר, שאור א"ס מתלבש בו ומכתרו, עכ"ל. וכן כתב בערכי הכינוים לרמ"ע מפאנו (ערך מ"ם, אות רע"ח).

בינה

בינה קיימא לשאלה. בעי, שאל. וכמ"ש במצודות ציון (ישעיה, כא, יב) וז"ל, תבעיון בעיו - ענין שאלה ודרישה, ובדרז"ל בעי מיניה וכו', עכ"ל, עיי"ש.

בינה דא"א בגרון. ועיין רש"י (גיטין, סט, ע"א) וז"ל, לחינכי - אבעבועות הגדילים בגרון כמין גלנט, עכ"ל.

יין היוצא מן הענבים. ועיין רש"י (ע"ז, כח, ע"א) וז"ל, עינבתא - אבעבוע הדומה לענבא, עכ"ל.

דעת

דעת דקלקול, נחש. וכתב במצודות דוד (משלי, כג, לב) וז"ל, כנחש הנושך בעקב איש ולא רגיש, ואחריתו ישגא מאוד, כי יבעבע ונופח

תפארת

שם הוי"ה, עולה כ"ו. ובקלקול נעשה כויה, כו-יה. וכתב ר' יוסף בכור שור (שמות, ט, ח) וז"ל, כי האדם הנכוה עולה אבעבוע במקום המכוה, עכ"ל.

ת"ת - פאר, רפא. וכתב שם (שם, שם, יב) וז"ל, אבעבועות מאליהן מתרפאות, כאבעבוע של מכוה, עכ"ל. וכן הוא בחזקוני (שם). ועיין בכורות (מא, ע"א) גבי שחין אשר תוכל להרפא, כאשר יבש. ועיין ר"ן (נדרים, פא, ע"א, ד"ה ערוביתא) שאבעבועות מחמת טינוף יש להם רפואה. ועיין ספר הליקוט (ישעיה, לח).

כתב במגיד מישרים (וארא) וז"ל, ובאיתערותא דת"ת הוי שחין מסיטרא דינא, דאית ביה אוקיד עלמא דהנך אבעבועות, עכ"ל. ועיין קהלת יעקב (ערך עדש, ג).

נצח

כתב ר' אברהם בן הרמב"ם (שמות, ט, יא) וז"ל, שנתהוו (במכת שחין) ברגליהם ושוקיהם אבעבועות ופצעיהם שמנעו אותם מלקום לפני משה בדרך הנימוס, עכ"ל.

הוד

נו"ה נקראו תרי ביעין, בסוד ביצים, ובסוד נביעת הכליות. וכמ"ש בשער מאמרי רשב"י (פירוש האדרא) וז"ל, יש נצח והוד טמירין, והם תרי ביעין דדוכרא, שהם טמירין בגויה, עכ"ל, עיי"ש.

יסוד

יסוד, נגלה בו הנביעה (עיין תיקונים, פב, ע"א). ובו מקום הבקיעה בסוד יעקב - יבקע. ונקרא בקיעה מלשון בע-ק, נגלה. וכאשר נסתר, נקרא בלע, עכ"ל. ועיין לשון בקיעה ביסוד במקומות רבים, כגון עץ חיים (לב, פ"א, מ"ת). ושער הכוונות (דרושי העמידה, דרוש ב, פירוש תיבת אלוקינו) בסוד ויעבר, עבר, עב-ר, ודו"ק.

עד הקדקד, עכ"ל. וכאשר חטאו אדה"ר וחווה, תפרו להם עלי תאנה. וכתב המלבי"ם (יואל, א, ז) וז"ל, התאנה הנקלפה תעלה קצף ואבעבועות, עכ"ל.

חסד

חסד גימט' ע"ב, והוא שורש של מים שיש להם בעבוע, ששורשו ע"ב. וכתב (ישעיה, סד, א) מים תבעה אש. ועיין ב"ק (ד, ע"ב). ובקלקול יש נביעת דם (עיין ערך קטן שבירה), כך היה במכת דם. ועיין בכורות (כא, ע"א). ועיין זוה"ק (ח"ב, כט, ע"א). ומצד המים הוא לח, ומצד החמימות הוא יבש. ועיין ב"ק (פ, ע"ב) שיש שחין לח מבחוץ ויבש מבפנים, וכן היה במצרים, ויש להיפך, ויש יבש לגמרי.

והאש מבעבעת, והמים מבעבעין (עיין ב"ק, ד, ע"א). וכתב הרא"ש (חולין, פ"ג, סימן כו) וז"ל, ואף במים זכים שייך לשון דבועי, עכ"ל, עיי"ש. וכאשר רותח מבעבע, וכאשר אינו רותח אינו מבעבע. עיין רמב"ם (שבת, פ"ד). לבן. ועיין ע"ז (כת, ע"א) חירותי לחירותא, ופרש"י לאבעבוע לבן.

גבורה

חמימות. וכתב (שמות, ט, ט) לשחין פרח אבעבעת בכל ארץ מצרים. ופרש"י, וז"ל, שחין - לשון חמימות (כמו שנה שחונה - יבשה). אבעבעת - שע"י צומחין בועות, עכ"ל. והוא מכח חמימות של אש. וכמ"ש רש"י (ישעיה, סד, א) וז"ל, וכאשר מים תבעה אש - כאשר תתן גחלת או מתכת במים יעלו המים אבעבועות, כל זה עשית במצרים, ויהי ברד ואש מתלקחת בתוכה (שמות, ט, ט), עכ"ל.

וכתב במלבי"ם (ירמיה, א, יג) וז"ל, ופניו מפני צפונה - המקום שמבעבע שם נקרא פניו, והפנים האלה יהיו מפני צפונה, ששם האש, עכ"ל.

בקיר, והוא מענין שחין אבעבועות, עכ"ל. וכתוב (ישעיה, יא, טו) בעים רוחו. ועיין מאירי (מקואות, פ"י, ד"ה ואלו שאין צריכין). וכתב האברבנאל (שמות, ט) וז"ל, אותו אויר שנתחמם והפך לאבק, היה עושה שחין ואבעבועות, עכ"ל. והבן שיש בעבוע ע"י חום הנוגע באש, ויש בעבוע ע"י רוח. עיין רד"ק (ספר השורשים, ערך בעה).

נשמה

ז"ל התיקונים (יז, ע"א) רבון העולמים, אנת הוא עלת העלות, סבת הסבות, דאשקי לאילנא בההוא נביעו, וההוא נביעו איהו כנשמתא לגופא. וכן הוא שם (פז, ע"א). ועיי"ש (לז, ע"א) כלהו יהבין ביה נביעו בנשמתא.

חיה

ז"ל התיקונים (יז, ע"א) וההוא נביעו כנשמתא לגופא, דאיהו חיים לגופא. וכתב בעבודת הקודש (ח"ג, פרק כג) וז"ל, הנביעה סבת ייחוד השם הגדול בכבודו, ובו קיום כל הנבראים, ועליו נאמר כי עמך מקור חיים, והם חיים שאין להם קצבה ותכלית, עכ"ל, עיי"ש. ועיין שער הכוונות (דרושי הלילה, דרוש י).

יחידה

היחידה, סוד הנביעה השורשית.

וכן בעבע לשון הולדה, וכמ"ש בספ"י (פ"א, מ"ב) אש ממים. וכתב הראב"ד (שם) וז"ל, שנאמר מים תבעה אש, עכ"ל.

מלכות

כתב במצודות דוד (הושע, י, ז) וז"ל, נדמה שומרון מלכה - המלך אשר בשומרון, נדמה הוא כקצף, הם האבעבועות שעל פני המים, שעולה למעלה ויתמיד זמן מועט, כן המלך לא יתמיד במלכותו כי אם מעט זמן, עכ"ל. אתרוג. ואמרו (סוכה, לד, ע"ב) עלתה חזזית, ופרש"י אבעבועות.

נפש

כתב בספר בוראי שלל (הפטרות וישלח) וז"ל, אך נחפשו עשו נבעו מצפוניו - שהשכינה תברר כל הקדושה בכל מחבואיו וטמונותיו ויגדל התימה לסט"א, איך נחשפו עשו, נחפשו אותיות נפש, ואותיות ח-ו, גימט' יד, בסוד ודי זהב שכתב מהרח"ו ז"ל נבעו מצפוניו, להוציא בלעו מכל חלקיו, עכ"ל.

רוח

כתב ר' אברהם בן הרמב"ם (שמות, ט, ט) וז"ל, אבעבעת - שם לבועות המלאות ליחה ואויר, עכ"ל. ועיין טור הארוך (שם). וכתב הרד"ק (ישעיה, ל, יג) וז"ל, ונבעה - הוא מקום נפוח (ברוח)

מילון ערכים בקבלה

אבעבועות

ואינה מוציאה רוח, כיון שקרום הבועה הוא דק, יפול ויפתח בלי ספק, עכ"ל, עיי"ש דבריו בארוכה.

והנה שורש בעבוע, אותיות בע, ושורשו בחסד, שם ע"ב, אלא שנעשה ע"ב לשון עביות, ונעתק לגבורה. ולכך אמרו שמכת שחין שהיה בה אבעבועות שורשה בקו שמאל, או בגבורה או בהוד או ת"ת ששלט עליו קו השמאל. ועיין שער הפסוקים (וארא, ד"ה שחין). ועיין פע"ח (שער חג המצות, פ"ז) שהוא גבורה שבמלכות. ועיין מגיד מישרים (וארא). וקהלת יעקב (ערך עדש), קו השמאל אש. וכתב בספר הקנה (ד"ה ענין מומין ונדרים) וז"ל, אם נעשה מוכה שחין, אפילו רצתה לישב עמו, אין שומעין לה, אלא מפרישין אותן מיד, שמוכה שחין הבא על אשתו מביא האש הגדולה באשה, הוא מדת הדין הקשה וכו', מוכה שחין מביא האש הגדולה באש הרפה ומתערבין ועושין נזק למעלה ולמטה, עכ"ל.

אולם בצד התיקון כתב בספר הקנה (ד"ה סוד עשר מכות במצרים) וז"ל, ההוד שלח השחין, והוא מדת אהרן, וע"כ אהרן בהתפללו על רפואת מצורע, היה מכוון במדתו שמדת הוד מרפא כל שחין וכל נגע, עכ"ל. ועיין שער היחודים (פרק טו, יחוד ב) סגולה בכוונה ובמעשה לרפואת השחין. עיי"ש כל יחוד זה.

אמרו (זוה"ק, ח"ג, כו, ע"ב) ובהוא שער, אתמר בעשו איש שער, ודא כבד, דנטיל כל אינון שמרים דדם, דמתמן שחין אבעבועות פורחות, ספחת וכל מיני צרעת. וזהו אדם דקלקול, אדום.

ולעומתו אדם דתיקון שעליו אמרו (שם, ח"ב, ערה, ע"א) וכד חוטמא אריכא רב כפותיא לגבי רישא דא איהו באת ה', ולזמנין את י' אתחבר בהדיה, דא איהו בר נש דאצלח אנפוי קמיטין כתולדת דאבעבועין, עינוי סומקין, דא איהו בין אינון תולדין דסגירא דעינוי, לזמנין זלגין דמעין קמיטין דמצחיה ד' ותרין עברין רשימין כאריח על גבי לבינה, שעריה רב (היפך עשו דקלקול) האי אצלח ודחיל חטאה, שבח גרמיה בכלא, יתיר ממה דאית ביה וכו'.

ובשורש אדום ששרו סמא"ל, והוא אבעבועות דקלקול, כנ"ל, כתב בספר הקנה (ד"ה סוד הלכות טריפות) דע בני, כי השחין הוא דבר השורף שחין פורח אבעבועות, ניקוב ופיגול, כי המכה מצד סמא"ל, ועל חרבך תחיה, הוא עשו הרשע, ובאמת ניקב הריאה ועשתה שחין (אולם שורשו בכבד כנ"ל) ויצא מעט ונעשה קרום, ודרכו של השחין בכל מקום שיגיע עושה פרצה ולכן צמח לה בועה אחרת קרובה ואחוצה באחזיתה, וכיון שניקבה עם שחין עושה ופועל פעולה אף כי עלה קרום וסותם הנקב עד שנופחים אותה

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
בעבודות - שלפוקין -
שלבוקין - בוקיון - מוקסיהון

מילון ערכים ארמית

בעבועות - שלפוקין - שלבוקין - בוקיון - מוקסיהון

שלבוקין, שקול-בין, בחינת אין בין זה לזה ולא כלום, וזהו בתיקון.

וכן שלבוקין, אותיות שלב-בוקין. וכתב בערוך ערך בקיון, וז"ל, (ע"ז, יח) ת"ר, ההולך לאצטדיון ולכרקום וראה נחשים ואת החברין, כגון בוקיון ומוקיון מולין ולולין סגרלון וסגלוריון, הרי זה מושב לצים. פירוש, כולם ענייני ליצנות, עכ"ל. ולפ"ז שלבוקין, היינו שילוב שכל הויתו ליצנות.

ולפי הגירסא שלפוקין, הוא מלשון שלף, הוציא לחוץ, וזהו אבעבועות, שבועט ויוצא לחוץ, והבן.

וקרוב לאבעבועות שבולטות, ישנם כובע ומצנפת על ראשו של אדם, שנראה כדבר בולט על ראשו. וכתב בערוך, ערך מקס, וז"ל, (ב"ר, לו) ויקח שם ויפת, כפיתו בסרבליהון, ר' יודן אמר בגוליהון (עיין ערוך ערך גל, וצורת הבועה צורת גל, עיין סוגיות במחשבה), ר' הונא אמר במוקסיהון. א"ב, פירוש בלשון יוני, כובע ומצנפת על ראש, עכ"ל. והדרך לשלוף ולהסיר את המגבעת תדיר, אולם שאר הבגדים רובם ככולם אין דרך להסירם תדיר. וא"כ גם לשון שלפוקין שייך בהם.

תרגום אונקלוס תירגם אבעבועות - אבעבועין. אולם תרגום יונתן בן עוזיאל תרגם שלפוקין (שמות, ט, ט). אולם בערוך, ערך שלבוקין, גרס במקום פ' אות ב', שלבוקין. ובאמת בתרגום ירושלמי שם כתב שלבוקין, כמו שהביאו הערוך.

ולגירסא שלבוקין, הוא לשון שילוב וחיבור, שילוב בין אש למים, שזהו שחין שהחמימות בשחין יוצר בועה שיש בתוכה מים. עיין סוגיות במחשבה ערך זה. וכן בטיט יש שילוב של מים עם עפר ויש בו אבעבועות, כמ"ש שם. וכן באבעבועות בגופו של אדם יש שילוב של מים עם רוח, כמ"ש שם. והרי שבאבעבועות יש שילוב של כל היסודות ארמ"ע, ודו"ק.

וכן נקרא שלבוקין מלשון שלהבת, שהוא כח האש שעולה למעלה, ונתבאר שם שדרך האבעבועות לעלות, כטבע האש שעולה.

ומאידך אף שיש בו שילוב כנ"ל, אולם מאידך זהו שילוב דקלקול, שילוב של נפרדות, ולכן יש בו אותיות שבק, עזב, והיינו שילוב של עזיבה, שילוב של נפרדות. וזהו שלבוקין אותיות שלוב-קין, בחינת קין, נפרדות, שהפריד בינו לבין הבל, היפך כח של שילוב, שאזי שני הכוחות שקולים זה לזה. וזה אותיות

